

Hæstaréttardómar.

Útgefandi: Hæstiréttur.

XXIX. árgangur.

1948.

Fimmtudaginn 29. janúar 1948.

Nr. 138/1946. Réttvísinn (Hrl. Einar Arnórsson)

gegn

Snorra Jónssyni, (Hrl. Sigurður Ólason)

Jóhannesi Sæmundi Pálssyni,

(Hrl. Eggert Claessen)

Ástráði Proppé, (Hrl. Gústaf A. Sveinsson)

Sigurði Jónssyni, (Hrl. Theódór B. Línal)

Gísla Kristjánssyni, (Hrl. Sveinbjörn Jónsson)

Pórði Halldórssyni, (Hrl. Sigurður Ólason)

Baldri Þorgilssyni (Hrl. Magnús Thorlacius)

og

Þorgils Hólmfreð Georgssyni

(Hrl. Einar B. Guðmundsson).

Brenna. Vátryggingar- og fjársvik. Skjalafals.

Dómur hæstaréttar.

Rétt þykir að lýsa atvikum máls þessa í tímaröð, eftir því sem föng eru á, og verður því samhengis vegna ekki komið hjá að endurtaka ýmis atriði, sem skilmerkilega eru rakin í héraðsdómi.

Ákæra fyrir íkveikju í v/b France R.E. 159.

Hinn 21. október 1943 fékk ákærði Snorri Jónsson afsal úr hendi Sigurðar Berndsens fyrir bátskrifli 9 smálesta, France R.E. 159, sem legið hafði frá því hinn 19. nóvember 1941 á skipasmiðastöð nokkurri hér í bæ. Var bátur þessi talinn af kunnáttumanni tæplega svo traustur og veigamikill, að það svaraði kostnaði að framkvæma viðgerð á

honum. Sigurður Berndsen kveðst hafa gefið kr. 14 000.00 fyrir hann, en verð það, sem ákærði Snorri gaf fyrir hann, er talið kr. 18 000.00, og voru kaupin þáttur í viðskiptabraski aðilja. Ákærði Snorri váttryggði bátinn fyrir kr. 75 000.00, og kveður hann þá váttryggingu miðaða við verðmæti bátsins, er viðgerð hefði farið fram á honum. Þrátt fyrir þetta lét ákærði Snorri bátinn eiga sig, opinn og óhirtan, á skipasmíðastöðinni og tilkynnti ekki eigendaskiptin, en vesalingar leituðu sér á stundum afdreps í bátnum. Aðfaranótt 13. febrúar 1944 heyrðu tveir menn, sem bjuggu hvor í sínu húsi í grennd við skipasmíðastöðina, að sprenging varð þar. Jafnframt sá annar þeirra, að eldur steig upp úr stýrishúsi báts þessa. Hinn maðurinn sá eldglampa stíga upp frá skipasmíðastöðinni, en hús byrgðu útsýni hans þangað. Kölluðu menn þessir þegar á brunaliðið. Hafði þá orðið svo öflug sprenging í France, að þilfarið allt var rífið upp frá byrðingnum. Ekki varð ráðið af verksummerkjum með vissu, hver hefðu verið upptök eldsins, og ekki bentu neinar líkur til, að vesalingur, sem þarna hafði verið á ferli nokkru áður, væri verksins valdur, en staðhættir eru þeir, að menn hefðu getað komizt að bátnum og komið þar fyrir eldfimnum sprengiefnum, án þess að athygli annarra manna heindist að þeim. Verðmæti bátsins France svaraði engan veginn til þeirrar fjárhæðar, sem Snorri hafði váttryggt hann fyrir. Ef ákærða Snorra hefði tekizt að fá brunatrygginguna greidda, hefði hann af því hlotið stórhagnað. Nú hefur ákærði Snorri orðið síðar uppvís að því að láta kveikja í húsum og vörum og framkvæma í auðgunarskyni tilraunir til íkveikju í þess konar fémætum. Allt þetta ber mjög böndin að ákærða Snorra um íkveikju í France, en með því að hvorki Snorri né menn honum samsekir hafa játað þessa íkveikju og engir voru þar að verki staðnir, þá þykir varlúgavert að telja fullsannað, að ákærði Snorri sé valdur þessarar eldsuppkomu, og verður honum því ekki dæmd refsing fyrir hana.

Fyrstu kynni ákærðu Jóhannesar Sæmundar Pálssonar og Snorra Jónssonar og upphaf félagsskapar þeirra um brennur.

Ákærði Jóhannes Sæmundur Pálsson er fæddur 25. júlí 1923. Fékkst hann við rafvirkjun og aðrar iðnir, en frá því um áramót 1945—1946 stundaði hann ýmiss konar kaup-sýslustörf. Fyrstu kynni hans og Snorra urðu með þeim hætti, að Jóhannes og fleiri menn höfðu í huga að setja á stofn raftækjaverksmiðju og æsktu með auglýsingu hluta-fjártíloboða. Meðal þeirra, sem gátu sig fram, var ákærði Snorri. Ekkert varð úr stofnun fyrirtækis þessa, en sam-band þeirra Jóhannesar og Snorra hélzt, og á öndverðum vetri 1945—1946 setti Jóhannes upp vindrafstöð fyrir Snorra í Þykkvabæ austur. Þegar hann hinn 4. desember 1945 kom til Reykjavíkur úr þeirri ferð, samdist svo með þeim Snorra, að Jóhannes keypti af honum vöruslatta nokkra gegn útgáfu þriggja mánaða víxils. Hugðist Jóhannes að flytja vörur þessar til Stykkishólms og fleiri staða á Vesturlandi og selja þær með hagnaði. Jóhannesi tókst ekki að flytja vörurnar vestur, enda hömluðu honum veður, og ekki var honum unnt að selja vörurnar í Reykjavík og Hafnarfirði. Var Jóhannes nú orðinn illa staddur fjárhagslega og ráðþrota, hvernig hann skyldi með vörurnar fara. Varð það þá úrræði hans að leita á náðir Snorra. Segir Jóhannes, að Snorri hafi þá bent hon-um á þá leið að auka vörukaup sín að miklum mun, bruna-tryggja vörurnar og brenna þær síðan í því skyni að komast yfir brunabæturnar.

Virðist Jóhannes fljótt hafa fallizt á þessa hugmynd. Svo virðist sem þeir Jóhannes og Snorri hafi haft, þegar hér var komið, á þrjónunum ráðagerðir um að flytja vörur vestur í Grafarnes, koma þeim þar fyrir í verzlunarbúð og kveikja þar í þeim. Jóhannes sýnist hafa keypt einhvern vöruslatta, váttryggt hann og sent hann vestur í Grafarnes, en ekki er uppvíst, að hann hafi gert nokkra tilraun til að kveikja í vörunum, og flutti hann þær síðar þaðan á brott. Við íkveikjuáform sín þar hætti hann af sjálfsdáðum, og að því er séð verður, án þess að hann væri tálmaður í fyrirætlunum

sínum. Verður hann því ekki sakfelldur fyrir þær, sbr. 21. gr. hegningarlaga nr. 19/1940.

Ekki er fullsannað gegn neitun Snorra, að hann hafi hvatt Jóhannes til íkveikju í Grafarnesi, svo að varða eigi Snorra refsingu, en samtök þeirra Jóhannesar og Snorra leiddu til þeirra atburða, sem nú verða raktir.

Brenna í húsinu nr. 5 við Miðstræti í Reykjavík.

1. Hinn 6. janúar 1945 keypti ákærði Snorri húsið nr. 5 við Miðstræti í Reykjavík og lét annað hús upp í kaupverðið að meira eða minna leyti. Á húsinu hvíldi þá 76000.00 króna skuld, og tók Snorri að sér greiðslu hennar. Húsið var að fasteignamati kr. 53100.00, en var brunatryggt krónum 252800.00 samkvæmt mati 8. janúar 1945 ásamt útiskúr, er síðar verður nánar getið, en skúrinn var sérstaklega virtur á kr. 2800.00. Húsið er stórt járnklætt timburhús, kjallari, þrjár hæðir og ris. Fólk bjó á öllum hæðum hússins, er glæpir þeir voru drýgðir, er nú verður lýst. Engir björgunarkaðlar né björgunartæki voru þá í húsinu. Öll næstu hús, að einu fráskildu, eru úr timbri, og hefðu þau verið í brýnni hættu, ef húsið nr. 5 hefði orðið alelda.

2. Sú fyrirætlun virðist hafa verið fastmótuð í hug ákærða Snorra seint á árinu 1945 að brenna hús þetta í því skyni að afla sér brunabótanna og reisa síðan nýtt hús á hússtæðinu. En á húsinu hvíldu á þessum tíma tæpar 140 000.00 krónur. Snorri vildi ekki framkvæma sjálfur íkveikjuna, heldur leitaði hann um framkvæmdina til manna þeirra, sem greindir verða í þessum kafla.

3. Ákærði Sigurður Jónsson skýrir svo frá, að ákærði Snorri hafi haustið 1945 hvað eftir annað beðið hann að kveikja í húsinu nr. 5 við Miðstræti og boðið honum fyrst kr. 10 000.00 og síðar kr. 15 000.00 fyrir verkið. Snorri játar, að hann hafi hvatt Sigurð til íkveikjunnar, en telur það ofmælt, að hann hafi gert það hvað eftir annað. Snorri neitar því hins vegar ekki, að hann hafi boðið Sigurði þessar fjárhæðir. Snorri segir, að Sigurður hafi verið þess alþúinn að taka að sér að drýgja glæpinn, en þessu mótmælir Sigurður og kveðst hafa neitað harðlega að fremja slíkt „myrkraverk“, enda

hafi hann óttast afdrif íbúa hússins. Er ekki sannað gegn neitun Sigurðar, að hann hafi aðhafzt til framkvæmdar þessari íkveikju neitt það, er varði hann refsingu fyrir tilraun til hennar. Þá verður og að telja, að hann hafi þegar á þessum tíma verið með þeim hætti flæktur með Snorra í íkveikjuáformum, m. a. um geymsluskúrinn í Miðstræti 5, að hann hafi mátt vera uggandi um sinn hag, ef þau yrðu uppvis, og að því séu ekki fyrir hendi skilyrði til að dæma honum sérstaklega refsingu samkvæmt 169. gr. laga nr. 19/1940 fyrir að reyna ekki að afstýra brennu í Miðstræti 5.

Hvatning Snorra til Sigurðar að framkvæma íkveikjuna varðar Snorra refsingu samkvæmt 164. gr. 2. mgr. og 248. gr. laga nr. 19/1940, sbr. 20. gr. og 1. mgr. 22. gr. sömu laga.

4. Í desember 1945 og janúar 1946 fór ákærði Snorri fram á það við ákærða Jóhannes Sæmund Pálsson, að hann kveikti í framangreindu húsi, og telur Jóhannes, að Snorri hafi boðið honum fyrst kr. 10 000.00 og síðan kr. 20 000.00 og áframhaldandi fjárhagslega aðstoð fyrir framning verksins. Snorri játar, að hann hafi boðið Jóhannesi fé fyrir athæfið, en vill ekki fullyrða, að fastákveðin fjárhæð hafi verið nefnd. Tók Jóhannes að sér að drýgja glæpinn. Snorri vildi helst láta kveikja í húsinu kl. 2 að degi, því að þá myndu mestur líkur til, að íbúar hússins björguðust, og auk þess myndi íkveikjan þá helst takast, er vatnslítið var í bænum. Ræddu þeir Jóhannes og Snorri mjög rækilega, hverja aðferð skyldi hafa við íkveikjuna. Var m. a. um það talað að láta kvikna út frá raflögn, en ekki var Jóhannes fús á að fremja íkveikjuna með þeim hætti. Nefndi þá Snorri loks þá aðferð, að Jóhannes færi inn í kjallarann, þar sem var verkstöð húsgagnabólstrara, veitti þeim, sem þar voru, vín, unz þeir yrðu ofurölva, léti þá síðan fara út og kveikti síðan í viðarull þeirri og tréspónum, sem þar voru. Jóhannes velkti fyrir sér, hverja leið fara skyldi, en var ragur til framkvæmda. Snorri ýtti hins vegar undir hann. Tók nú Jóhannes það ráð, að bera þessar fyrirætlanir undir kunningja sinn, ákærða Gísla Kristjánsson, pilt tæpra 18 ára, er þá var sjómaður á vélbát hér í bæ. Fyrir fortölur Jóhannesar ákvað Gísli að gerast þátttakandi

í framning íkveikjunnar, enda bauð Jóhannes honum fyrst 5000 krónur og síðar 6000 krónur fyrir þá hluttöku. Fóru þeir saman inn á verkstöð bólstraranna í kjallara hússins nr. 5 við Miðstræti og athuguðu aðstæður, en brast þá kjark til að láta til skarar skriða. Leið nú nálægt hálfum mánuði, án þess að þeir réðust til atlögu, en laugardagskvöldið hinn 19. janúar voru þeir saman á dansleik í Sandgerði. Seinni hluta nætur komu þeir aftur til Reykjavíkur, og kveðast þeir þá hafa verið með áhrifum áfengis. Fékk Jóhannes eldspýtustokk hjá bílstjóra þeim, sem ók þeim til bæjarins. Er ákærðu höfðu stigið út úr bílnum, stakk Jóhannes upp á því, að þeir kvektu nú í húsinu, og samþykkti Gísli það þegar. Fóru þeir síðan rակleitt þangað. Tók Jóhannes sér stöðu við útsuðurhorn hússins. Gísli, sem tekið hafði við eldspýtu-stokknum, gekk að opnum glugga á verkstöð bólstraranna, en gluggi þessi er á suðurgafli hússins, og kastaði logandi eldspýtu inn um hann. Sáu þeir, að þegar tók að loga, og hröðuðu sér því næst á brott.

Tveir húsgagnabólstrarar bjuggu í kjallara hússins. Þeir vöknundu við eldsnark og fundu reykjarlykt úr vinnustofunni. Var þá eldur kominn þar upp undir loft. Um þetta leyti vöknundu hjón, sem bjuggu á loftinu fyrir ofan, við það, að reykur gaus upp í stofu þeirra. Bólstrararnir fóru út um glugga á herbergi sínu og gerðu slökkviliðinu viðvart, en það slökkti eldinn mjög skjótt. Veður var þurrt, vindur var austlægur og hraði hans 3 stig, er atburðir þessir gerðust. Spjöll á húsinu af brunanum voru virt á kr. 2 450.00, og spjöll á verkstöðinni námu yfir kr. 20 000.00. Það er enginn vafi á því, að þeir Jóhannes og Gísli hafa séð og skilið fullvel, að þeir stofnuðu með stórglæp sínum lífi marga manna í mjög bráða hættu svo og að verk þeirra gat leitt til yfirgripsmikillar eignaeýðingar. Gísli krafði síðan Jóhannes launa þeirra, sem Jóhannes hafði heitið honum fyrir íkveikjuna, en án árangurs. Varðar glæpurinn þá refsingu samkvæmt 2. mgr. 164. gr. og 248. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940.

Ákærða Snorra Jónssyni gat alls ekki dulizt, að íkveikja í húsinu nr. 5 við Miðstræti myndi stofna íbúum hússins í hersýnilegan lífsháska og myndi valda hættu á eýðingu á

eignum annarra manna, jafnvel þótt kveikt væri í að degi eða að kveldi, eins og hann kveðst hafa ætlazt til. Hefur Snorri með því að hvetja Jóhannes til brennunar gerzt sekur við 2. mgr. 164. gr. og 248. gr., sbr. 22. gr. 1. mgr. hegningarlaga nr. 19/1940.

Ákærðu Snorri Jónsson og Þórður Halldórsson eru sam-saga um það, að Snorri hafi beiðzt þess af Þórði, að hann kveikti í oftnefndu húsi. Verður ekki annað séð af skýrslum Snorra og Þórðar en að Snorri hafi hvatt Þórð til verksins, eftir að ikveikja þeirra Jóhannesar og Gísla hafði ekki borið þann árangur, sem Snorri æskti. Kveðst Snorri oft hafa nefnt þetta við Þórð og boðið honum fé til. Þórður hafi ekki tekið því illa, en ekkert hafi úr framkvæmdum orðið. Þórður segir, að Snorri hafi boðið honum 50 000.00 krónur fyrir ikveikjuna, en Snorri telur, að fémútan hafi ekki verið nándar nærri svo há. Þá lýsir Þórður því, að hann hafi harðneitað að framkvæma ikveikjuna, enda hafi honum verið ljóst, að hún gat leitt til manndrápa. Þessum umræðum þeirra lyktaði síðar með því, að Þórður tók að sér að selja húsið, og gerði hann það.

Það er ósannað með öllu, að Þórður hafi lofað eða reynt að kveikja í húsinu, og ber því að lýsa hann sýknan saka í þessu efni.

Hins vegar hefur Snorri með því að hvetja Þórð til ikveikjunnar og bjóða honum fémútu unnið til refsingar samkvæmt 2. mgr. 164. gr. og 248. gr., sbr. 20. gr. og 1. mgr. 22. gr. laga nr. 19/1940.

Brenna í geymsluskúr við Miðstræti 5.

Hinn 16. nóvember 1945 seldi ákærði Snorri Jónsson ákærða Sigurði Jónssyni vöruslatta í umboði Landsbanka Íslands. Voru vörur þessar taldar að heildsöluverði rúmlega kr. 90 000.00, en seldar á kr. 63.000.00, og samþykkti Sigurður víxla fyrir andvirði þeirra. Sigurður vátryggði vörurnar fyrir kr. 91 000.00, og voru þær geymdar í geymsluskúr við Miðstræti 5. Var þetta timburskúr járnklæddur, byggður að steinvegg að austan og sunnan. Í skúrnum geymdi ákærði Jóhannes líka vörur, er hann taldi 25 000

króna virði, en vátryggðar voru á kr. 33 000.00. Vörur í skúr þessum voru því brunatryggðar alls krónum 124 000.00, en skúrinn sjálfur var, eins og áður segir, brunatryggður fyrir kr. 2 800.00 og var eign Snorra Jónssonar. Vörur þær, sem í skúrnum voru, virðast að miklu leyti hafa verið lítt seljanlegar. Að kveldi dags hinn 4. febrúar 1946 fór Sigurður inn í skúrinn, hellti olíu í rusl á gólfinu og kveikti í því með eldspýtu. Fólk, er eldsins varð vart, kvaddi slökkviliðið þegar á vettvang. Tókst því að slökkva eldinn, en spjöll urðu mikil á vörunum. Tjón á vörum Sigurðar var metið á kr. 69 926.17, og tjón á vörum Jóhannesar á kr. 12 027.96. Greiddi viðkomandi vátryggingarfélag þessar fjárhæðir, og gat Sigurður því gert skil við Landsbankann.

Um aðdraganda þessa glæps gefur ákærði Sigurður þá skýrslu, að ákærði Snorri hafi í október 1945 farið fram á það við hann að kveikja í skúrnum, en Sigurður kveðst þá ekki hafa verið fús til þess. Snorri segir, að íkveikja í skúrnum hafi ekki borizt í tal þeirra fyrr en eftir kaup Sigurðar á vörunum. Sigurður sá fram á það, að hann gat ekki staðið í skilum með greiðslu á andvirði varanna, og virðist hafa leitað ráða hjá Snorra. Samtímis kvartaði hann við Snorra undan göllum á vörunum. Varð þetta til þess, að Snorri ráðlagði honum að flytja vöurnar í húsið og kveikja þar í þeim, en Sigurður féllst ekki á að gera það. Sá ásetningur var samt fastur í huga Sigurðar að kveikja í vörunum í skúrnum, og ræddi hann þessar fyrirætlanir sínar líka við Jóhannes, sem hvatti hann til framkvæmda og samþykkti og afhenti honum 2000 króna víxil, og átti sú fjárhæð að vera greiðsla að hálfu til manns, er Sigurður þóttist hafa fengið til að kveikja í skúrnum.

Dæma ber ákærða Sigurði refsingu fyrir glæp sinn samkvæmt 1. mgr. 164. gr. og 248. gr. laga nr. 19/1940. Þá er og sannað með játningu Sigurðar, að hann reyndi með forðum og loforði um fémútu að koma nafngreindum manni til að kveikja í skúrnum. Þetta athæfi varðar Sigurð refsingu samkvæmt 1. mgr. 164. gr. og 248. gr., sbr. 20. og 1. mgr. 22. gr. laga nr. 19/1940.

Ákærði Snorri hvatti Sigurð til íkveikjunnar og herti hug hans til verksins. Ber að leggja á Snorra refsingu fyrir þetta samkvæmt 1. mgr. 164. gr. og 248. gr., sbr. 20. og 1. mgr. 22. gr. laga nr. 19/1940.

Ákærði Jóhannes, sem átti vörur í skúrnum, ýtti undir Sigurð að framkvæma brennuna eða láta framkvæma hana og studdi fyrirætlunina fjárhagslega, svo sem áður segir. Þessi hlutdeild Jóhannesar varðar hann refsingu samkvæmt 1. mgr. 164. gr. og 248. gr., sbr. 1. mgr. 22. gr. laga nr. 19/1940. Loks hefur ákærði Gísli Kristjánsson borið það, að Jóhannes hafi með fortölum og loforði um fémútu reynt að leiða hann til að kveikja í oftnefndum geymsluskúr. Hefur Jóhannes játað, að þetta sé rétt. Verður Jóhannes að sæta refsingu fyrir það samkvæmt 164. gr., 1. mgr., og 248. gr., sbr. 20. og 1. mgr. 22. gr. laga nr. 19/1940.

Brenna í geymsluskúr í Vonarstræti 4.

Á baklóð hússins nr. 4 við Vonarstræti er geymsluskúr. H. A. Tulinius h/f geymdi þar vörubirgðir og brunatryggði þær ásamt húsgögnum á skrifstofu félagsins í Vonarstræti 4 fyrir kr. 170 000.00. Timburpak er á skúr þessum, múr- húðað að innan, en klætt bárujárn. Eldvarnarveggur er milli skúrsins og næsta húss fyrir norðan, en það er vörugeymslu- hús. Voru vörur geymdar bæði á neðri hæð þess og þakhæð, sem er 1,5 metra upp yfir skúrinn. Telja verður, að geymslu- skúrinn hafi verið svo í sveit settur, að eldur hefði getað læst sig frá honum yfir í vörugeymsluhúsið og því valdið al- mannahættu.

Ákærði Jóhannes kveikti bál í skúrnum aðfaranótt mánu- dagsins 18. febrúar 1946, Slökkviliðið var kvatt á vettvang kl. 3.40 árdegis, og tókst því skjótt að slökkva eldinn. Tjónið af eldinum var metið á kr. 420.94, og var það greitt af vá- tryggingarfélaginu. Þeir Jóhannes og Snorri eru samsaga um það, að Jóhannes hafi framkvæmt íkveikjuna sam- kvæmt hvatningu Snorra og vænt umbunar fyrir, þótt Snorri hafi viljað draga íkveikjuna nokkuð, meðan hann athugaði, hvort hún hefði hagnað í för með sér. Verknaður

Jóhannesar varðar við 1. mgr. 164. gr. og 248. gr. laga nr. 19/1940. Hlutdeild Snorra varðar við sömu refsingarákvæði samanborin við 1. mgr. 22. gr. laga nr. 19/1940.

Fyrirætlanir um brennu á Baldursgötu 12.

Húsið nr. 12 við Baldursgötu var litið einlyft timburhús. Þar bjó kona ásamt syni sínum, uppkomnum, og tveimur stúlkum, 17 ára og 10 ára. Ákærði Snorri keypti hús þetta 1945. Var það vátryggt fyrir kr. 12 700.00, með vísitölu kr. 14 700.00. Snorri vildi losna við húsið af grunninum, og hugðist hann reisa þar nýtt hús. Eru þeir ákærðu, Snorri, Jóhannes og Þórður, samsaga um það, að Snorri hafi á öndverðu ári 1946 leitast við að fá þá Jóhannes og Þórð til að kveikja í húsinu og lofað þeim fémtu í því skyni. Matsmenn telja, að nágrannahúsum hafi ekki stafað hættu af brennu hússins, og segja þeir sennilegt, að íbúarnir hefðu bjargast úr bruna hússins, en ávallt verður að telja mannhættu samfara brennu húss, sem húsið er í, þótt hún verði ekki hér talin bersýnileg. Ber því að refsa Snorra fyrir þetta athæfi samkvæmt 1. mgr. 164. gr. og 248. gr., sbr. 20. og 1. mgr. 22. gr. laga nr. 19/1940. Ekki er nein sök sönnuð á hendur þeim Jóhannesi og Þórði í þessu efni.

Ákæra um viðbúnað við brennu sumarbústaða.

Ákærði Jóhannes kveðst eitt sinn hafa verið að lýsa íkveikjuhugmyndum sínum fyrir ákærða Þórði Halldórsyni. Hafi Þórður þá tjáð sig ganga með sams konar hugmyndir, enda hafi hann sagzt ætla að kaupa nokkru meira af vörum, fá sér sumarbústað, setja vörurnar í hann, vátryggja þær og kveikja síðan í öllu saman. Lét Jóhannes þá þess getið, að Snorri hefði vörur, er hann vildi selja. Jóhannes kveðst nú hafa skýrt Snorra samdægurs frá þessari viðræðu þeirra Þórðar. Ákærði Þórður hefur ekki játað þenna framburð Jóhannesar, en á öndverðu ári 1946 keypti Þórður vörur af Snorra fyrir kr. 45 000.00 og flutti þær í sumarbústað í Grafarholti, en þenna sumarbústað útvegaði Snorri honum. Þá segir Jóhannes, að svo hafi verið samið

milli hans og Þórðar, að spilltar vörur úr skúrbrunanum í Miðstræti skyldu fluttar í sumarbústaðinn til brennu, enda hafi Þórður samþykkt tvo víxla fyrir andvirði þeirra. Sumarbústaðurinn í Grafarholti var hólfaður í tvennt, og bjó fólk í öðrum endanum. Jóhannes telur þá Þórð og Sigurð hafa oft rætt brennuáform, en Þórður sé svo heiðarlegur maður, að hann vilji ekki brenna hús, sem búið er í. Hafi því komið upp ráðagerð um að kaupa annan sumarbústað, og hafi Þórður keypt sumarbústað við Seljalandsveg í Kringlumýri í maí 1946. Þórður hefur andæft öllum áburði um fyrirætlanir um brennu. Snorri neitar því ákveðið, að hann hafi hvatt Þórð til íkveikju í Grafarholti.

Ekki verður fullyrt, að játning Sigurðar um tilboð til íkveikju, er síðar greinir, taki til Grafarholtsbústaðarins. Verða ákærðu því ekki dæmdir fyrir tilraun til brennu þess sumarbústaðar.

Þórður afhenti Jóhannesi nokkuð af vörum þeim, sem í Grafarholti voru, til brennu á Akranesi. Aðrar vörur frá Grafarholti flutti Þórður hins vegar í hinn svonefnda sumarbústað í Kringlumýri, sem er óvandað skúrkrili, óhæft til geymslu á verðmætum vörum. Safnaði Þórður þarna saman vörum, sem hann metur yfir kr. 95 000.00, og má ætla að það mat hafi verið mikils til of hátt. Vörurnar váttryggði hann á kr. 180 000.00 yfir tímabilið 7. maí til 7. ágúst 1946, og er ljóst, að vörurnar hafa verið stórlega yfirtryggðar. Þórður lýsir því, að Snorri hafi hvatt hann til að brenna sumarbústað með vörum, vel váttryggðum, og Jóhannes segir Snorra hafa tjáð sér, að hann, Snorri, ætlaði að láta vörur í sumarbústaðinn til Þórðar, hafa þær váttryggðar á Þórðar nafni og brenna þær. Snorri vill ekki viðurkenna, að hann hafi hvatt Þórð til brennu í sumarbústað. Ákærði Sigurður staðhæfir, að á prjónunum hafi verið fyrirætlanir um að brenna sumarbústað Þórðar og kveðst Sigurður hafa lofað Þórði að fremja verknaðinn gegn 11 000 króna þóknun, en fyrirhugaður tími til íkveikjunnar hafi ekki verið kominn, þegar rannsókn máls þessa hófst. Þórður kveður það rétt vera, að þeir Sigurður hafi rætt um íkveikju í sumarbústað Þórðar og Sigurður boðizt til að kveikja í honum,

en það hafi aldrei verið ætlan sín að láta framkvæma brennuna, þótt hann hafi tekið því líklega við Sigurð.

Játning Sigurðar og Jóhannesar, skýrslur þeirra um þá Snorra og Þórð, svo og sakburður Þórðar á hendur Sigurði og Snorra, bera mjög böndin að ákærðu, Sigurði, Þórði, Jóhannesi og Snorra. Kaup Þórðar á vörunum, flutningur þeirra í mannlausan skúr úr sumarbústað, sem búið var í, benda og til viðbúnaðar við íkveikju. Í sömu átt bendir og yfirtrygging varanna. Allar þessar líkur eru svo sterkar gegn hinum nefndu fjórmeningum, að telja verður þá sanna að viðbúnaði við brennu á skúrnum í Kringlumýri ásamt þeim vörum, sem þar voru, í því skyni að svikja viðkomandi vátryggingarfélag, og ber því að dæma þeim refsingu fyrir það samkvæmt 248. gr., sbr. 20. gr. og 1. mgr. 22. gr. laga nr. 19/1940.

Ætla verður, að almannahætta hefði ekki stafað af brennu skúrs þessa, og varðar tilraunin því ekki við 164. gr. laga nr. 19/1940.

Áform um brennu á Kvíabryggju í Grundarfirði.

Ákærðu Jóhannes og Snorri játa, að borizt hafi í tal þeirra 1946 að kaupa hús í Grundarfirði, sem Snorra stóð til boða, og kveikja í því. Þetta umtal þeirra virðist hafa verið lauslegar bollaleggingar, sem þeir gerðu ekkert til að framkvæma, og verður þeim ekki dæmd refsing fyrir þær.

Umtal um brennu á Alþýðuhúsinu Iðnó.

Ákærði Jóhannes gefur þá skýrslu, að ákærði Sigurður hafi seinni hluta febrúar 1946 beðið hann að aðstoða sig við að kveikja í Alþýðuhúsinu Iðnó hér í bæ. Hafi Sigurður tjáð honum, að ónafngreindur maður hafi hvatt hann, þ. e. Sigurð, til verksins og boðið honum 20 000 krónur fyrir, og mætti ætla, að maðurinn væri fánlegur til að greiða 30 000 krónur. Jóhannes tjáist hafa verið fús á að fremja íkveikjuna, þótt hann fengi einungis helming þeirrar fjárhæðar, sem Sigurði hefði verið boðin. Jóhannes segist hafa komizt að því nokkru síðar, að fólk bjó í Alþýðuhúsinu Iðnó, og hafi hann þá sagt Sigurði, að hann væri sökum mannháskans

hættur við brennuna. Sigurður hafi þá svarað, að þessi fyrirætlun væri úr sögunni, því að aðili sá, sem æskt hefði brennunnar, vildi ekki greiða nógu vel fyrir framning hennar. Sigurður hefur játað, að hann hafi sagt Jóhannesi, að ónafngreindur maður hafi boðið honum 30 000 króna fémútu fyrir að kveikja í nefndu húsi, en Sigurður hafi krafizt 40 000 króna fyrir verkið. Svo háa fjárhæð hafi brennubeiðandi hins vegar ekki viljað greiða. Fyrir dómi hefur Sigurður staðhæft að það, sem hann tjáði Jóhannesi um brennubeiðni hins ónafngreinda manns, hafi verið fleipur eitt, „snakk og kjaftæði“, eins og hann orðar það. Þá skýrir Sigurður enn svo frá, að Jóhannes hafi lýst sig reiðubúinn til að framkvæma íkveikjuna fyrir þá fjárhæð, sem Sigurður kvað til boða standa, og hafi Jóhannes verið öðru hverju að minnast á þetta við Sigurð, sem hafi alltaf eytt tali um þetta efni, og hafi því ekkert frekar verið aðhafzt. Ljóst virðist, að Jóhannes hafi ekkert gert til undirbúnings íkveikju í húsinu. Hefur Jóhannes því ekki unnið til refsingar, að því er þetta ákæruatriði varðar.

Varhugavert er að telja víst, að Sigurður hafi ætlazt til eða mátt miða við það, að Jóhannes tæki frásögn hans um brennubeiðni og fémútu hins ónefnda aðilja sem hvatningu, er farandi væri eftir, fyrr en Jóhannes hefði fengið nánari vitneskju um brennubeiðanda og að hann vildi standa við greiðslu fégjaldsins. Þykir því ekki alveg nægilegur grundvöllur til að dæma Sigurði refsingu fyrir hvatamennsku til íkveikju í Alþýðuhúsinu Iðnó.

Fyrirætlanir um að sökkva bát.

Af skýrslum hinna ákærðu, Jóhannesar, Snorra, Sigurðar og Þórðar, verður það ráðið, að stungið hafi verið upp á þeirri hugmynd í þeirra hóp og hún rædd, að kaupa eða taka á leigu vélbát, hlaða hann vörum, sem seljast skyldu umsýslusölu, váttryggja vörunar ríflega, fara í söluferð á bátunum, selja það útgengilegasta af vörunum, sökkva síðan bátnum með afgangsvörunum og heimta váttryggingarféð.

Leið nú nokkur tími, án þess að reki væri gerður að framkvæmd hugmyndarinnar. Þá var það, að hafnir voru

fyrir atbeina Snorra samningar við Guðmund Guðmundsson kaupmann í Hafnarfirði um kaup á bát, sem hann átti og bar nafnið Teddy. Kom ákærði Þórður fram sem væntanlegur kaupandi báts þessa og gerði kaupsamning við Guðmund um hann. Skyldi kaupverðið vera kr. 75 000.00, en Guðmundur átti að framkvæma viðgerð á bátnum og afhenda hann síðan. Þessi samningur varð aldrei efndur. Segir Þórður, að því hafi valdið afhendingardráttur af hendi Guðmundar, en Guðmundur kennir um fjárþröng Þórðar. Er nú kaupin voru úr sögunni, hófust ráðagerðir um að taka Teddy á leigu, og var fyrirætlunin sú, sem áður var lýst, og fóru fram umræður við Guðmund um þetta. Var um það talað, að Sigurður og Þórður færu með bátnum sem sölu-menn, og kveðst Sigurður ekki hafa neitað að gera það, enda hafi Snorri heitið honum riflegri umbun. Þórður segist ekki hafa lofað að fara förina með Teddy, þó að hann kunni að hafa talað líklega við þá hina um það, en Snorri hafi lagt að honum, þ. e. Þórði, að fara með bátnum og sökkva honum. Um þetta hefur Sigurður þá sögu að segja, að Þórði hafi litizt ágætlega á hugmyndina, viljað eiga vörur í bát-num og fara með honum sem sölumaður. Jóhannes kveðst hafa verið á umræðufundum um þessa fyrirætlun, og hafi hann ætlað að ganga í félagsskap hinna um framkvæmd þessarar hugmyndar. Guðmundur kveðst hafa dregið sig fljótt í hlé, þegar honum varð ljós fyrirætlun hinna, en nokkurn þátt tók hann í umræðum.

Sú ein ályktun verður dregin af framangreindum skýrslum, að hinir ákærðu, Snorri, Sigurður, Þórður og Jóhannes, hafi haft á þrjónunum ráðagerðir og samtök um að útvega bát og sökkva honum með riflega váttryggðum vörum og að þeir hafi haft nokkurn viðbúnað í þessu skyni, þótt sá viðbúnaður væri að visu ekki langt á veg kominn. Ber að dæma þeim refsingu fyrir þetta samkvæmt 165. gr. og 248. gr., sbr. 20. og 1. mgr. 22. gr. laga nr. 19/1940.

Akranessbrenna.

Allur aðdragandi brennu þessarar eru mjög rækilega rakinn í héraðsdómi og má því stytta söguna hér. Var Jóhannes

upphafsmaður að hugmyndinni um að flytja vörur í hús á Akranesi, váttryggja þær hátt og kveikja síðan í öllu saman, og hreyfði Jóhannes hugmynd þessari, þegar hann var í marz eða apríl 1946 staddur á Akranesi, við ákærða Ástráð Proppé, sem þar er búsettur, en fundum þeirra bar saman í sambandi við vörur, er Jóhannes hafði selt Sigurði nokkrum Daviðssyni, ekki fengið greiddar, og geymdar voru hjá Ástráði. Féllst Ástráður þegar á hlutdeild í brennufyrirætlunum. Þegar Jóhannes kom til Reykjavíkur úr Akranessförlinni, skýrði hann Snorra þegar frá þessari íkveikjuhugmynd, og er sagt, að Snorri hafi talið hana mjög skynsamlega. Bundust þeir Snorri, Jóhannes og Ástráður síðan á fundi í Reykjavík samtökum um að stofna til húsbruna á Akranesi og fengu bráðlega ákærða Sigurð í lið með sér. Viðbúnaði var hagað svo, að Ástráður fékk leyfi þess aðilja, sem umráð hafði um sláturhús Bjarna Ólafssonar & Co. á Akranesi, til að geyma þar vörur, en húsi þessu og umhverfi þess verður nánar lýst síðar. Flutti Ástráður síðan nokkuð af húsgögnum og vörum frá sér í húsið, og hinir samtakamanna söfnuðu saman og fluttu til Akraness á bifreiðum vörurust ýmiss konar, t. d. fóru þangað vörur frá Sigurði, er bjargast höfðu úr skúrbrunanum í Miðstræti 5. Vöruleifar þessar hafa verið taldar rúmar 11 400 krónur að verðmæti. Sigurður fékk og eitthvað af vörum frá Snorra til að setja í brunann. Mest af vörum þeim, sem Jóhannes lét í brennuna, telja samtakamenn óútgengilegt skran. Sömdu nú samtakamenn skrá um vörurnar og verðmæti þeirra. Vantar mikið á, að þeim Snorra og Jóhannesi hafi tekizt að gera grein fyrir, að þeir hafi átt svo mikið magn vara sem á skránum greinir, og ljóst er, að verðmæti varanna hefur hvergi náðar nærri verið svo mikið sem skrárnar greina, enda virðast vörurnar þar reiknaðar með uppsprengdu verði, en tölur samkvæmt þeim voru þessar:

1. Vörur frá Snorra Jónssyni	kr. 372 390.66
2. — — Jóhannesi Pálssyni	— 168 254.75
3. — — H. A. Tulinus h/f, sem Snorri lét í brunann	— 20 179.00
4. Vörur frá Ástráði Proppé	— 20 990.00

5. Vörur, sem þeir Jóhannes og Ástráður
tóku frá Sigurði Daviðssyni — 17 035.00

Á reikningum samtakamanna var ákærði Sigurður talinn eiga þarna vörur að verðmæti kr. 42 632.45, en Snorri var á skránum talinn eigandi þeirra vara. Þá hafði ákærði Þórður Halldórsson samkvæmt samkomulagi við Jóhannes lagt í brunann vörur að heildsöluverði kr. 25 000.00, en þær vörur voru á skrá, er sýndar skyldu, innifaldar í vörum Jóhannesar, þar sem Þórðar skyldi ekki opinberlega getið sem vörueiganda. Með sama hætti voru í vörueign Jóhannesar taldar vörur, sem ákærði Baldur Þorgilsson lét í samráði við Jóhannes í brunann, og áttu þeir Þórður og Baldur að vera hlutdeildarmenn í ágóðahluta Jóhannesar af væntanlegu váttryggingarfé, enda hafði Jóhannes lofað Baldri kr. 20 000.00 og Þórði kr. 25 000.00 af váttryggingarfénu, en þeir Baldur og Þórður áttu samskipti við Jóhannes einan um þátttöku í brunanum. Svo var ákveðið, að það skyldi vera hlutverk ákærða Ástráðs Proppé, að útvega húsið á Akranesi, svo sem áður segir, og að váttryggja vöruruslið. Keypti hann váttryggingu, að fjárhæð kr. 600 000.00, frá 6. maí til 6. nóvember 1946, á sínu nafni. Verður að telja fullvíst, að vörurnar hafi verið geysilega yfirtygðar. Fyrir sína hlutdeild átti Ástráður að fá fyrst og fremst brunabætur fyrir sjálfs sín vörur. Svo átti hann og að fá 30% af brunabótum fyrir vörur Snorra og 20—30% af brunabótum þeim, sem í hlut Jóhannesar skyldu falla. Átti Ástráður að fá með þessum hætti a. m. k. mikið á annað hundrað þúsund krónur. Hins vegar átti Ástráður ekki að fá hundraðshluta af brunabótum þeim, sem Sigurði voru ætlaðar, og stóð það í sambandi við það, að Sigurði var af Snorra fengið hlutverk íkveikjumanns, en Snorri hafði forustuna um viðbúnað við brunann og samdi við Sigurð. Höfðu þeir Snorri og Sigurður farið hvor í sínu lagi upp á Akranes og athugað staðhættu. Snorri vildi láta þegar til skarar skriða, en þá kom það babb í bátinn, að Sigurður lagðist í drykkjuslark, og treysti Snorri honum ekki svo á sig komnum til stórræða. Leitaði Snorri þá til Jóhannesar um að hlaupa í skarðið, og varð það úr, að Jóhannes tókst íkveikjuna á hendur. Undir-

Þjuggu þeir Snorri nú leiðangurinn, og útveguðu benzin til íkveikju. Snorri fól ákærða Þorgils Hólmfreð Georgssyni bifreiðarstjóra, sem virðist hafa verið Snorra nokkuð háður vegna skuldaskipta, að aka ákærða Jóhannesi til Akraness. Vissi Þorgils, í hvaða skyni förin var farin, en vildi ekki taka annan þátt í íkveikjunni en að aka Jóhannesi. Aðfaranótt 15. maí 1946 lögðu þeir Jóhannes og Þorgils leið sín til Akraness. Steig Jóhannes úr bifreiðinni nálægt sláturhúsinu, en lét Þorgils síðan aka nokkurn spöl á brott og bíða þar, og virðist Þorgils ekki hafa verið kunnugt, í hvaða húsi Jóhannes ætlaði að kveikja. Opnaði Jóhannes því næst sláturhúsið með lykli, sem Ástráður Proppé hafði á sínum tíma afhent samtakamönnum sínum. Fór Jóhannes nú inn í húsið, helti benzíni yfir vörur og kastaði logandi eldspýtu í það. Sá hann, að þegar tók að loga, og hraðaði sér á brott til Þorgils og lagði fyrir hann að aka sem skjótast brott úr kaupstaðnum. Fóru þeir félagar fyrst upp í Norðurárdal í Borgarfirði og síðan næsta dag til Reykjavíkur. Húsið og vörur þær, sem í því voru, brunnu, en slökkviliði Akraness tókst að verja næstu hús, enda var veður stillt og sjávarvatn varð nýtt við slökkvistarfið, þar sem sláturhúsið stóð nálægt sjó. Kom þetta sér vel, því að vatnsveita Akraness var í ólagi þessa nótt og kom ekki að gagni.

Veggir og gaflar sláturhúss þess, sem var brennt, voru úr holsteini, en þak, loft og stigi úr timbri. Var þakið klætt járni. Áfast við sláturhúsið var húsið nr. 3 við Suðurgötu, og var skilveggur úr steini milli þeirra. Var sláturhúsið vátryggt á kr. 62 900.00. Eldur komst í þakið á húsinu nr. 3, en varð bráðlega slökktur þar. Húsin nr. 5, 7 og 9 við Suðurgötu eru sambyggð timburhús og bilið milli þeirra og hússins nr. 3 við sömu götu, er áður var lýst, er 4,9 metrar við götu, en styttra að húsabaki. Var mikil hætta á því, að eldurinn hefði horizt í þau hús, ef húsið nr. 3 hefði orðið alelda. Vestan við sláturhúsið, sem brann, er stórt frystihús, eign Haralds Böðvarssonar & Co. Er frystihús þetta úr steinsteypu, en þak úr timbri, járnklætt. Bilið milli þessa húss og sláturhússins, sem brann, var 1,4 metrar. Slökkviliðsstjórinn á Akranesi segizt hafa óttast um tíma, að eldurinn

breiddist yfir í þak frystihússins. Við athugun á staðhátum, húsaskipun og umhverfi þykir fullljóst, að bruni sláturhússins hafi haft í för með sér augljósa hættu á yfirgripsmikilli eyðingu eigna. Ber því að dæma hinum ákærðu Snorra, Jóhannesi, Ástráði Proppé, Sigurði, Þórði, Baldri og Þorgils Hólmfreð refsingu samkvæmt 248. gr. sbr. 20. gr. og 2. mgr. 164. gr. laga nr. 19/1940, sbr. 1. mgr. 22. gr. sömu laga, að því er varðar Snorra, Ástráð og Sigurð, og 2. mgr. 22. gr. laganna, að því er varðar hina ákærðu Þórð, Baldur og Þorgils, en þáttur Þórðar og Baldurs var sá einn, eins og áður er lýst, að þeir lögðu vörur í brunann á vegum Jóhannesar, eftir að íkveikja var ráðin, og Þorgils átti þann hlut einn í brennunni, að hann ók Jóhannesi og íkveikjuefni á vettvang gegn greiðslu venjulegs ökugjalds.

Ákærði Gísli hefur borið það, að Jóhannes hafi með forðum og loforði um 8000 króna fémútu reynt að fá hann til að kveikja í oftnefndu sláturhúsi, en Gísli ekki sinnt því. Hefur Jóhannes játað, að sakburður þessi sé réttur. Varðar þetta athæfi hann refsingu samkvæmt 2. mgr. 164. gr. og 248. gr., sbr. 20. og 1. mgr. 22. gr. laga nr. 19/1940.

Fjársvik Jóhannesar Pálssonar.

1. Hinn 6. maí 1946 réð Jóhannes Óskar bifreiðarstjóra Franzson til þess að aka sér og vörum upp á Akranes. Þegar ferðinni var lokið, gat Jóhannes ekki greitt ökugjaldið, kr. 390.00, en ekki hafði hann tjáð Óskari, þegar hann réð Óskar, að hann brýsti fé til greiðslu. Jóhannes lofaði Óskari nú að greiða litlu síðar, en ekki efndi hann það loforð. Snéri Óskar sér því til sakadómara hinn 13. maí og kærði þetta athæfi Jóhannesar. Þessi greiðslusvik, er nú var lýst, varða Jóhannes refsingu samkvæmt 248. gr. laga nr. 19/1940.

2. Þegar ákærði Baldur Þorgilsson afhenti Jóhannesi vörur, sem þeir mátu 20 000 króna virði, í Akranessbrunann, fór Baldur fram á það við Jóhannes, að hann setti nokkra tryggingu fyrir þeim 20 000 krónum, sem Baldur átti að fá af brunabótafénu. Taldi Baldur sér nauðsynlegt að hafa slíka tryggingu í höndum til að sýna konu sinni, sem var ókunnugt um hin raunverulegu samskipti þeirra Jóhannesar. Þetta

varð efni þess, að Jóhannes samþykkti hinn 7. maí 1946 20 000 króna víxil til Baldurs og veðsetti honum jafnframt bifreiðina R 1981 til tryggingar framangreindri fjárhæð. Jóhannes hafði enga heimild til að veðsetja bifreið þessa, með því að hann hafði þegar hinn 3. maí 1946 selt hana þriðja aðilja, en ekki vissi Baldur annað en Jóhannes ætti bifreiðina.

Það sést ekki, að Baldur hafi látið innrita veð sitt í bifreiðinni. Hinn 12. júlí 1946 kærði Baldur til sakadómara, að Jóhannes hefði beitt hann fjársvikum við veðsetningu bifreiðarinnar. Skýrði Jóhannes þá frá hlutdeild Baldurs í Akranessbrunanum, en áður hafði hann haldið hlífiskildi yfir Baldri. Bæði útgáfa víxilsins og veðbréfsins voru þáttur í glæpsamlegum athöfnum þeirra Baldurs og Jóhannesar og stofnuðu því ekki efnislegan rétt handa Baldri gagnvart Jóhannesi. Eru því ekki efni til að dæma Jóhannesi refsingu fyrir þetta atferli.

Skjalafals.

1. Skjalafals Jóhannesar Pálssonar.

Ákærði Snorri Jónsson og Hallgrímur Tulinius skýra svo frá, að Jóhannes hafi keypt vörur af firma þeirra fyrir kr. 30 000.00 og gefið út víxla fyrir andvirðinu, en víxlar þessir hafi ekki verið greiddir á gjalddaga. Hafi Jóhannes þá afhent þeim til tryggingar tvo víxla, sem þeir höfðu sjálfir útfyllt að nokkru. Jóhannes telur hins vegar, að þetta hafi verið greiðavíxlar til þeirra. Voru víxlar þessir útgefnir 12. febrúar 1946 og á þá ritað til samþykkis nafn Guðbrands Sveinssonar, Fossi, Staðarsveit. Var annar víxillinn að fjárhæð kr. 7500.00 með gjalddaga 12. maí 1946, en hinn að fjárhæð kr. 6000.00 með gjalddaga 12. júlí s. á. Við rannsókn málsins er uppvíst orðið, að Guðbrandur Sveinsson hefur ekki ritað nafn sitt til samþykkis á víxla þessa, og hann þvertækur fyrir, að hann hafi veitt nokkra heimild til ritunar á nafni sínu. Nafnritunina framkvæmdi Þórður Sveinsson, bróðir Guðbrands, að eggjan Jóhannesar. Sagði Jóhannes honum, að nafnritunin væri hættulaus með öllu, og skildist

Þórði Sveinssyni á Jóhannesi, að Guðbrandur væri þessu samþykkur. Með þessu atferli og notkun þessara víxla hefur Jóhannes orðið sekur við 1. mgr. 155. gr. laga nr. 19/1940.

2. Skjalafals Snorra Jónssonar.

Hinn 12. maí 1934 keyptu bræðurnir Snorri Jónsson, Jörgen Kristján Jónsson og Hjörleifur Jónsson húseignina nr. 8 við Nönnugötu hér í bæ og áttu þeir eignina að þriðja hluta hver. Snorri hafði fyrrsvar hússins út á við og stóð fyrir gerð viðbyggingar við húsið, að því er virðist á árunum 1942—43. Snorri hafði til þessa umboð Jörgens bróður síns og líklega einnig umboð Hjörleifs. Hafa þeir Jörgen og Hjörleifur kannast við tvö lán, sem hvíldu á 1. og 2. veðrétti í húsinu annað upphaflega að fjárhæð kr. 30 900.00 og hitt upphaflega að fjárhæð kr. 80 000.00.

a. Þegar Jörgen, sem er sjómaður, kom af sjó hinn 1. júní 1946, fékk hann vitneskju um það hjá konu sinni, að framlengdur hafði verið í Búnaðarbankanum víxill, sem Snorri hafði selt þar, en Jörgen var talinn útgefandi og ábekingur á. Hafði kona Jörgens í grandleysi framlengt víxilinn fyrir hönd Jörgens. Fór Jörgen því að athuga í bönkum og veðbókum þau skuldbindingarskjöl, sem nafn hans var ritað á. Við nefnda athugun varð hann þess vis, að á húseigninni nr. 8 við Nönnugötu hvíldi 3. veðréttarskuld, að fjárhæð kr. 30 000.00, samkvæmt veðbréfi til Péturs Péturssonar kaupmanns. Er svo kveðið á í tryggingarbréfi þessu, sem dagsett er 16. júní 1945, að húseignin nr. 8 við Nönnugötu sé sett að veði með 3. veðrétti til tryggingar víxli, að fjárhæð kr. 30 000.00, útgefnum 16. júní 1945 af Jörgen Jónssyni, samþykktum af Snorra Jónssyni til greiðslu 11. maí 1948, og ábektum af Hjörleifi Jónssyni. Undir tryggingarbréfið eru og skráð nöfn þeirra Snorra, Jörgens og Hjörleifs. Þeir Jörgen og Hjörleifur hafa þvertekið fyrir, að þeir hafi skrifað nöfn sín á víxil þenna og tryggingarbréf. Svo neita þeir og, að þeir hafi veitt Snorra heimild til að rita nöfn sín á skjöl-in. Snorri hefur játað, að hann hafi skrifað nöfn þeirra í algeru heimildarleysi á skjöl þessi. Reyndi hann að líkja eftir rithöndum bræðra sinna til þess að blekkja Pétur kaup-

mann, sem víxilinn keypti og tryggingarbréfið fékk, en Pétur veðsetti skjöl þessi síðar Landsbankanum.

b. Við rannsókn máls þessa hefur komið upp, að Snorri hefur ritað nafn Jörgens bróður síns ýmist sem útgefanda á víxla þá, sem taldir verða upp, bæði frumvíxla og framlengingarvíxla, en víxla þessa samþykkti Snorri og seldi síðan Búnaðarbankanum. Snorri heldur því fram, að 27—28 þúsund krónur af víxilfjárhæðum þessum hafi gengið til endurbóta á húsinu nr. 8 við Nönnugötu og hafi hann haft umboð Jörgens til að rita nafn hans á víxla fyrir nefndri fjárhæð, en ekki hefur Snorri bent á neina ákveðna víxla, sem varða húsið. Snorri tjáir víxlana að öðru leyti óviðkomandi nefndu húsi, og segist hafa ritað nafn Jörgens á þá í algeru heimildarleysi og þá stælt rithönd Jörgens. Svo hafi og fé það, sem fékkst fyrir víxlana, ekki runnið til Jörgens eða komið honum til hagsbóta.

Verða nú víxlar þessir raktir:

1. Vixill, að fjárhæð kr. 12 000.00, er Búnaðarbankinn keypti 23. marz 1943. Snorri ritaði í heimildarleysi nafn Jörgens sem ábekings á þenna víxil og framlengdi hann alls 9 sinnum. Á víxilinn hefur Snorri ritað nafn ákærða Sigurðar Jónssonar sem útgefanda, en Sigurður hefur lýst því, að Snorri hafi gert það með fullri heimild sinni. Vixill þessi var að eftirstöðvum kr. 3500.00 við upphaf rannsóknar.

2. Vixill, upphaflega að fjárhæð kr. 30 000.00, útgefinn og keyptur af bankanum 17. janúar 1945. Snorri ritaði í heimildarleysi nafn Jörgens sem útgefanda og nafn Hjörleifs sem ábekings á þenna víxil. Víxilinn framlengdi Snorri 4 sinnum og falsaði nafn Jörgens á öllum framlengingarvíxlunum, en nafn Hjörleifs á einum framlengingarvíxlanna. Vixill þessi var að eftirstöðvum kr. 20 000.00, þegar rannsókn málsins hófst.

3. Vixill, upphaflega að fjárhæð kr. 20 000, útgefinn og keyptur af bankanum 4. september 1945. Þenna víxil framlengdi Snorri einu sinni. Snorri ritaði í heimildarleysi nafn Jörgens sem útgefanda og ábekings á víxilinn. Vixill þessi var að eftirstöðvum kr. 10 000 við upphaf rannsóknar.

4. Vixill, upphaflega að fjárhæð kr. 40 000.00, útgefinn

15. október 1945 og keyptur af bankanum 16. s. m. Vixil þetta framlengdi Snorri einu sinni og ritaði í heimildarleysi nafn Jörgens sem útgefanda og ábekings á víxilinn. Vixillinn var að eftirstöðvum kr. 20 000.00 við upphaf rannsóknar málsins.

5. Vixill, upphaflega að fjárhæð kr. 20 000.00, útgefinn 18. marz 1946 og keyptur af bankanum sama dag. Snorri ritaði í heimildarleysi nafn Jörgens sem útgefanda og ábekings á þenna víxil. Vixillinn var framlengdur án afborgunar 22. maí 1946, eftir að Snorri hafði verið hnepptur í gæzluvarðhald. Samþykkti Snorri framlengingarvíxilinn í gæzluvarðhaldinu. Var síðan farið með víxilinn til konu Jörgens, sem gaf hann út fyrir hönd manns síns, enda stóð hún í þeirri trú, að nafn mannsins hefði verið ófalsað á frumvíxlinum, svo sem að framan greinir.

6. Vixill, að fjárhæð kr. 20 000, útgefinn og keyptur af bankanum 30. marz 1946. Snorri ritaði í heimildarleysi nafn Jörgens sem útgefanda og ábekings á víxil þenna.

7. Vixill, að fjárhæð kr. 14 000.00, útgefinn 24. apríl 1946 og mótttekinn af bankanum 26. s. m. Snorri ritaði í heimildarleysi nafn Jörgens sem útgefanda og ábekings á víxil þenna.

Með skírskotun til þess, sem segir í héraðsdómi, verður Snorri ekki talinn hafa falsað vixil, upphaflega að fjárhæð kr. 3300.00, útgefinn 8. nóvember 1945, en að eftirstöðvum kr. 1800.00, er rannsókn hófst.

Sannað er, að Snorri hefur fengið greiddar út á fölsuð skjöl kr. 186 000.00. En svo virðist, að fjárhæð þessi hafi endurgreiðzt að öllu leyti.

Falsanir Snorra varða hann refsingu samkvæmt 1. mgr. 155. gr. laga nr. 19/1940.

Hótanir.

Ákærði Þórður Halldórsson hefur borið það, að ákærði Sigurður hafi sagt við hann í sambandi við ráðabrigg um að brenna vörur, sem Snorri fékk upp í kaupverð hússins nr. 5 við Miðstræti: „Ef þú ekki heldur kjafti og þegir yfir þessu, skaltu verða myrtur.“ Hafi Sigurður endurtekið þessi

ummæli, en notað þá orðið „drepinn“ fyrir „myrtur“. Segist Þórður hafa talið þessi orð mælt af alvöru og tjáð Sigurði, að hann myndi gera ráðstafanir til, að lögreglan vissi, hvar morðingjans væri að leita, ef hann, Þórður, yrði drepinn. Kveðst Þórður síðan hafa sagt nafngreindum manni frá þessum heitingum Sigurðar, og hefur sá maður staðfest það. Sigurður hefur játað, að hann hafi viðhaft orðin, en engin fyrirætlun hafi legið á bak við þau.

Sigurður er ekki saksóttur fyrir þenna verknað samkvæmt 233. gr. laga nr. 19/1940, og verður honum því ekki dæmd refsing fyrir hann.

Refsingar.

Hæfilegt þykir með vísan til 72. og 77. gr. laga nr. 19/1940, að ákærði Snorri Jónsson og Jóhannes Sæmundur Pálsson sæti hvor fangelsi 8 ár.

Refsing ákærða Sigurðar Jónssonar ákveðst með hliðsjón af 77. gr. laga nr. 19/1940 fangelsi 3 ár og 6 mánuðir.

Refsing ákærða Gísla Kristjánssonar ákveðst með hliðsjón af 2. tölulið 74. greinar laga nr. 19/1940 fangelsi 3 ár.

Refsing ákærða Ástráðs Proppé ákveðst fangelsi 2 ár og 6 mánuðir.

Refsing ákærða Þórðar Halldórssonar ákveðst með hliðsjón af 77. gr. laga nr. 19/1940 1 ár og 9 mánuðir.

Refsing hvors hinna ákærðu Baldurs Þorgilssonar og Þorgils Hólmfreðs Georgssonar ákveðst fangelsi 1 ár.

Staðfesta ber ákvæði héraðsdóms um það, að sá gæzluvarðhaldstími hinna ákærðu, er þar greinir, komi til frádráttar refsingu þeirra. Svo ber og að staðfesta ákvæði héraðsdóms um sviptingu réttinda.

Skaðabætur.

1. Staðfesta ber ákvæði héraðsdóms um, að ákærðu, Snorri Jónsson, Jóhannes Sæmundur Pálsson og Gísli Kristjánsson, greiði in solidum Sjóvátryggingarfélagi Íslands h/f kr. 21936.00 ásamt 6% ársvöxtum frá 25. janúar 1946 til greiðsludags og Almennum tryggingum h/f kr. 2600.00 ásamt 5% ársvöxtum frá 13. febrúar 1946 til greiðsludags,

til endurgreiðslu á skaðabótum og kostnaði vegna íkveikju í húsinu nr. 5 við Miðstræti.

2. Dæma ber ákærðu, Sigurð Jónsson, Jóhannes Sæmund Pálsson og Snorra Jónsson, til að greiða in solidum Sjóváttryggingarfélagi Íslands h/f kr. 86954.13 ásamt 6% ársvöxtum frá 6. apríl 1946 til greiðsludags, og er það endurgreiðsla á skaðabótum og kostnaði vegna brennu á vörum í geymsluskúr við húsið nr. 5 við Miðstræti.

3. Staðfesta ber ákvæði héraðsdóms um, að ákærðu, Jóhannes Sæmundur Pálsson og Snorri Jónsson, greiði in solidum Sjóváttryggingarfélagi Íslands h/f kr. 470.94 ásamt 6% ársvöxtum frá 28. júní 1946 til greiðsludags, og er það endurgreiðsla á skaðabótum og kostnaði vegna íkveikju í geymsluskúr í Vonarstræti 4.

4. Staðfesta ber ákvæði héraðsdóms um, að ákærði Jóhannes Sæmundur Pálsson greiði Óskari Henry Franzsyni bifreiðarstjóra kr. 440.59, sem er ökugjald ásamt ómaks-kostnaði.

5. Eftir uppkvaðningu héraðsdóms hefur ákærði Ástráður Proppé greitt Brunabótafélagi Íslands kr. 4700.00, og hefur félagið gefið honum fullnaðarkvittun fyrir skuld hans við það vegna brunatjóns á Akranesi. Lækkar því krafa Brunabótafélagsins á hendur þeim Snorra Jónssyni, Jóhannesi Sæmundi Pálssyni, Sigurði Jónssyni, Þórði Halldórssyni og Þorgils Hólmfreð Georgssyni úr kr. 47290.00 niður í kr. 42590.00, og ber þeim að greiða Brunabótafélagi Íslands þá fjárhæð in solidum.

Málskostnaður.

Staðfesta má ákvæði héraðsdóms um málsvarnarlaun í héraði. Annan sakarkostnað í héraði greiði allir hinir ákærðu in solidum að $\frac{1}{5}$ hluta, en ákærðu, Snorri Jónsson, Jóhannes Sæmundur Pálsson, Sigurður Jónsson, Gísli Kristjánsson, Ástráður Proppé og Þórður Halldórsson, in solidum að $\frac{4}{5}$ hlutum.

Hver hinna ákærðu greiði verjanda sínum í hæstarétti málsvarnarlaun, svo sem nú verður sagt:

Ákærði Snorri Jónsson kr. 5000.00, ákærði Jóhannes

Sæmundur Pálsson kr. 5000.00, ákærði Sigurður Jónsson kr. 4000.00, ákærði Gísli Kristjánsson kr. 2000.00, ákærði Ástráður Proppé kr. 3000.00, ákærði Þórður Halldórsson kr. 1500.00, ákærði Þorgils Hólmfreð Georgsson kr. 2000.00 og ákærði Baldur Þorgilsson kr. 2000.00.

Allan annar áfrýjunarkostnað, þar með talin málssóknarlaun fyrir hæstaréti, kr. 11 000.00, greiði allir hinir ákærðu in solidum að $\frac{1}{2}$ hluta, en ákærðu, Snorri Jónsson, Jóhannes Sæmundur Pálsson, Sigurður Jónsson, Gísli Kristjánsson, Ástráður Proppé og Þórður Halldórsson, in solidum að $\frac{4}{5}$ hlutum.

Dómsorð:

Ákærðu, Snorri Jónsson og Jóhannes Pálsson, sæti hvor fangelsi 8 ár.

Ákærði Sigurður Jónsson sæti fangelsi 3 ár og 6 mánuði.

Ákærði Gísli Kristjánsson sæti fangelsi 3 ár.

Ákærði Ástráður Proppé sæti fangelsi 2 ár og 6 mánuði.

Ákærði Þórður Halldórsson sæti fangelsi 1 ár og 9 mánuði.

Ákærðu, Baldur Þorgilsson og Þorgils Hólmfreð Georgsson, sæti hvor fangelsi 1 ár.

Staðfest er ákvæði héraðsdóms um frádrátt gæzluvarðhaldstíma og sviptingu réttinda.

Ákærðu, Sigurður Jónsson, Jóhannes Sæmundur Pálsson og Snorri Jónsson, greiði in solidum Sjóvátryggingarfélagi Íslands h/f kr. 86954.13 ásamt 6% ársvöxtum frá 6. apríl 1946 til greiðsludags.

Ákærðu, Snorri Jónsson, Jóhannes Sæmundur Pálsson, Sigurður Jónsson, Þórður Halldórsson og Þorgils Hólmfreð Georgsson, greiði in solidum Brunabótafélagi Íslands kr. 42590.00.

Ákvæði héraðsdóms um aðrar skaðabætur staðfestast.

Ákvæði héraðsdóms um greiðslu málsvarnarlauna staðfestist.

Hver hinna ákærðu greiði verjanda sínum þessi málsvarnarlaun í hæstarétti:

Ákærði Snorri Jónsson hæstaréttarlögmanni Sigurði Ólasyni kr. 5000.00, ákærði Jóhannes Sæmundur Pálsson hæstaréttarlögmanni Eggert Claessen kr. 5000.00, ákærði Sigurður Jónsson hæstaréttarlögmanni Theódór B. Lindal kr. 4000.00, ákærði Gísli Kristjánsson hæstaréttarlögmanni Sveinbirni Jónssyni kr. 2000.00, ákærði Ástráður Proppé hæstaréttarlögmanni Gústaf A. Sveinssyni kr. 3000.00, ákærði Þórður Halldórsson hæstaréttarlögmanni Sigurði Ólasyni kr. 1500.00, ákærði Baldur Þorgilsson hæstaréttarlögmanni Magnúsi Thorlacius kr. 2000.00, og ákærði Þorgils Hólmfreð Georgsson hæstaréttarlögmanni Einari B. Guðmundssyni kr. 2000.00.

Allan annað kostnað sakarinnar bæði í héraði og fyrir hæstarétti, þar með talin málssóknarlaun skipaðs sækjanda fyrir hæstarétti, hæstaréttarlögmanns Einars Arnórssonar, kr. 11 000.00, greiði allir hinir ákærðu in solidum að $\frac{1}{5}$ hluta, en hinir ákærðu, Snorri Jónsson, Jóhannes Sæmundur Pálsson, Sigurður Jónsson, Gísli Kristjánsson, Ástráður Proppé og Þórður Halldórsson, in solidum að $\frac{1}{5}$ hlutum.

Dóminum ber að fullnægja með aðför að lögum.

Dómur aukadómþings Reykjavíkur 30. september 1946.

Ár 1946, mánudaginn 30. september, var í aukarétti Reykjavíkur, sem haldinn var í hegningarhúsinu af Bergi Jónssyni sakadómara, upp kveðinn dómur í málinu nr. 2753—2760/1946: Réttvisin gegn Snorra Jónssyni, Jóhannesi Sæmundi Pálssyni, Ástráði Proppé, Sig-

urði Jónssyni, Gísla Kristjánssyni, Þórði Halldórssyni, Þorgíls Hólmfreð Georgssyni og Baldri Þorgílssyni, sem tekið var til dóms hinn 29. ágúst sama ár.

Mál þetta er af réttvisinnar hálfu höfðað gegn hinum ákærðu, Snorra Jónssyni stórkaupmanni, Nönnugötu 8 hér í bæ, og Jóhannesi Sæmundi Pálssyni rafvirkja, Furubrekku í Staðarsveit, fyrir brot gegn XVII., XVIII. og XXVI. kafla almennra hegningarlaga nr. 19 12. febrúar 1940, og gegn hinum ákærðu, Ástráði Proppé húsgagnasmiðameistara, Bárugötu 15 á Akranesi, Sigurði Jónssyni fyrrverandi fornsala, Þingholtsstræti 26 hér í bæ, Gísla Kristjánssyni sjómanni, Móabúð í Eyrarsveit, Þórði Halldórssyni kaupfélagsdeildarstjóra, Dagverðará í Breiðvíkurhreppi, Þorgíls Hólmfreð Georgssyni bifreiðarstjóra, Hlíði í Bessastaðahreppi og Baldri Þorgílssyni skrifstofumanni, Grundarstíg 15 B hér í bæ, fyrir brot gegn XVIII. og XXVI. kafla sömu laga.

Ákærðu eru komnir yfir lögaldur sakamanna.

Ákærði Snorri Jónsson er fæddur að Grund í Bolungarvík hinn 10. júlí 1911. Hinn 30. apríl 1946 hefur hann með réttarsátt verið sektaður um kr. 10.00 fyrir brot gegn lögum nr. 18 1901.

Ákærði Jóhannes Sæmundur Pálsson er fæddur að Furubrekku í Staðarsveit hinn 25. júlí 1923 og hefur eigi, svo kunnugt sé, sætt ákæru né refsingu.

Ákærði Ástráður Proppé er fæddur í Reykjavík hinn 16. ágúst 1916. Hinn 16. október 1929 hefur hann með réttarsátt verið sektaður um kr. 10.00 fyrir akstur á ljóslausu reiðhjóli.

Ákærði Sigurður Jónsson er fæddur í Reykjavík hinn 4. ágúst 1921 og hefur sætt þessum kærnum og refsingum:

1937 $\frac{9}{16}$ Kærður fyrir töku á brotajárni. Látið falla niður.

1941 $\frac{3}{4}$ Áminning fyrir neyzlu áfengis í veitingahúsi.

1942 $1\frac{1}{2}$ Sátt, 10 kr. sekt fyrir brot gegn reglum um einstefnuakstur.

1942 $2\frac{5}{10}$ Sátt, 25 kr. sekt fyrir ölvun á almannafæri.

1942 $\frac{5}{10}$ Sátt, 300 kr. sekt fyrir áfengissölu.

1942 $3\frac{1}{10}$ Sátt, 50 kr. sekt fyrir brot gegn 46. gr. lögreglusamþykktar Reykjavíkur.

1943 $1\frac{1}{2}$ Dómur lögregluréttar, 10 daga varðhald og sviptur ökskirteini í 3 mánuði fyrir ölvun við bifreiðarakstur.

1944 $\frac{8}{10}$ Kærður fyrir vanskil á ökugjaldi. Afgreitt með því að kærði greiddi kröfuna, kr. 60.00.

1945 $1\frac{1}{2}$ Sátt, 50 kr. sekt fyrir ölvun á almannafæri.

Ákærði Gísli Kristjánsson er fæddur að Móabúð í Eyrarsveit 21. janúar 1928 og hefur eigi, svo kunnugt sé, sætt ákæru né refsingu.

Ákærði Þórður Halldórsson er fæddur að Bjarnafosskoti í Staðarsveit hinn 25. nóvember 1905. Hinn 10. ágúst 1932 var hann

í aukarétti Snæfellsness- og Hnappadalssýslu dæmdur í 3×5 daga fangelsi við vatn og brauð, skilorðsbundið, fyrir brot gegn 259. gr. almennra hegningarlaga frá 25. júní 1869.

Ákærði Þorgils Hólmfreð Georgsson er fæddur að Litla-Hálsi í Grafningi hinn 23. september 1923. Í marzmánuði 1937 var hann fjórum sinnum kærður fyrir þjófnað og hnúpl og málum þeim vísað til barnaverndarnefndar. Hinn 17. janúar s. l. var hann í aukarétti Reykjavíkur dæmdur í þriggja mánaða fangelsi, skilorðsbundið í tvö ár, fyrir brot gegn 244. gr. og 254. gr. hegningarlaganna og 15. sbr. 33. gr. áfengislaganna og sviptur kosningarrétti og kjörgengi.

Ákærði Baldur Þorgilsson er fæddur 27. febrúar 1921 í Vestmannaeyjum. Hinn 18. desember 1940 hefur hann með réttarsátt sætt 5 króna sekt fyrir brot gegn lögum nr. 18 1901. Hinn 1. febrúar 1945 hefur hann verið kærður fyrir ölvun á lokuðum dansleik, en það mál hefur verið fellt niður. Að öðru leyti en því, sem nú hefur verið rakið, hafa ákærðu eigi, svo kunnugt sé, sætt ákæru né refsingu.

Málavextir:

Aðfaranótt hins 15. maí s. l. brann sláturhús Bjarna Ólafssonar & Co. á Akranesi, Suðurgata 1 þar í bæ. Bruninn þótti tortryggilegur á ýmsan hátt og við réttarrannsókn, er hafin var rétt eftir brunann, hefur fengizt vitneskja um, að hann var af manna völdum og eru allir hinir ákærðu, nema einn, við hann riðnir á einhvern hátt, svo sem lýst verður síðar. Var til brunans stofnað í því skyni að svíkja váttryggingarfé út fyrir ýmsar vörur, er í því skyni höfðu verið í húsið settar samkvæmt því, sem nánar segir síðar. Við fyrrgreinda rannsókn hefur fengizt vitneskja um fleiri ikveikjur, framdar í sama skyni. Þá hefur verið greint frá brennu- og svikaáformum, sem eigi hafa komizt í framkvæmd. Loks hefur fengizt vitneskja um skjalafals. Brot þessi hafa sannast fyrir játningar hinna ákærðu og aðra framburði þeirra fyrir rétti, er alloft hafa verið samhljóða, en greinir á um sum atriði. Einnig hafa verið tekin allmörg vætti vitna. Hagkvæmt þykir að rekja fyrst málsatvik um fyrrgreindan sláturhúsbruna á Akranesi, þótt hann yrði síðastur glæpanna, því allir hinir ákærðu, nema einn, koma hér nokkuð við sögu. Síðar verða hin önnur sakaratriði rakin.

I.

Bruni sláturhúss Bjarna Ólafssonar & Co.

Á öndverðum síðastliðnum vetri komst ákærði Jóhannes í kynni við ákærða Snorra. Jóhannes hafði þá um nokkurra ára skeið unnið að rafvirkjun og í því sambandi keypt rafmagnsvörur, en var ókunnugur verzlun með aðrar vörur. Fyrstu viðskipti hans

og Snorra, en hann var forstjóri í heildsöluverzluninni H. A. Tulinius h/f í Reykjavík, voru þau, að Jóhannes setti upp fyrir hann vindrafstöð í Rimakoti í Þykkvabæ. Upp úr því keypti Jóhannes vörur af Snorra, er seldi þær f. h. firmans H. A. Tulinius h/f í því skyni að selja þær aftur, en illa gekk með sölu þeirra. Fyrstu vörurnar voru fyrir tæplega kr. 10000.00 gegn þriggja mánaða vixli. Eftir þessi fyrstu vörukaup Jóhannesar af Snorra, keypti hann nokkrum sinnum vörur af honum sem forstjóra í H. A. Tulinius h/f gegn vixlum. Vörur þessar gekk honum mjög illa að selja og reyndust þær að mestu óseljanlegar. Einnig keypti ákærði Jóhannes vörur af öðrum, svo sem rafmagnsvörur hjá Skermagerðinni Iðju, og reyndust þær einnig lítt seljanlegar. Af þessum ástæðum varð Jóhannes stórskuldugur, aðallega við H. A. Tulinius h/f. Jóhannes skýrir svo frá, að þegar honum hafi eigi tekizt að selja þær vörur, sem hann keypti fyrst af Snorra, hafi hann kvartað við hann yfir vörunum. Hafi þá Snorri boðið honum aðrar vörur til kaups, en Jóhannes þá látið í ljós, að kaup þessara vara yrðu einungis til þess að setja sig á höfuðið. Segir Jóhannes Snorra þá hafa stungið upp á því, að Jóhannes kæmi vörum þessum fyrir í búð vestur í Grafarnesi, þar sem Jóhannes var kunnugur, og kveikti þar í þeim í því skyni að fá greitt váttryggingarfé þeirra. Segir Jóhannes þetta hafa verið í fyrsta sinn sem hugsun um íkveikju hafi komið í huga sinn. Kveðst hann fyrst í stað hafa verið ragur við að koma þessari hugmynd í framkvæmd, en Snorri hafi stappað í sig stálinu, og varð þessi hugmynd hans að ásetningi um að fremja íkveikju, ef allt annað brygðist fyrir sér um að koma vörunum í peninga. Reyndin varð sú, að honum tókst ekki að selja vörurnar. Snorri viðurkennir að hafa rætt við Jóhannes um íkveikjuhugmynd þessa, en kveðst ekki muna, hvort þeirra átti frumkvæðið að henni. Eigi þykir þó ástæða til að efa frásögn Jóhannesar um þetta, því að Snorri virðist af fullu samvitzkuleysi hafa talið íkveikjur og brennur æskilega aðferð til þess að koma vörum í peninga og losa sig við þau hús, er hann taldi sér hag í að losna við.

Eftir þetta áttu hinir ákærðu, Snorri, Jóhannes og Sigurður, ýmislegt saman að selda hér í bænum um íkveikjur áður en kom að Akranesbrunanum, og verður það rakið síðar.

Mjög fljótlega eftir fyrstu vörukaupin af Snorra, virðist Jóhannes hafa ásett sér að koma vörum sínum í peninga með íkveikju, og skýrir hann svo frá, að fyrir og eftir s. l. jól hafi hann keypt vörur af Snorra einungis í því skyni að brenna þær og hafi þær mestmegnis verið óútgengilegt skran.

Á síðastliðnum vetri seldi Jóhannes Sigurði nokkrum Davíðssyni kaupmanni, Akranesi, vörur fyrir kr. 10 000.00 og einnig áttu þeir vöruskipti saman og þó að eigi sé fyllilega upplýst, hvernig

viðskipti þessi voru, m. a. vegna þess, að skýrsla hefur eigi verið tekin af Sigurði, sökum þess, að hann hefur legið sjúkur á berkla-hæli, verður eigi annað séð, en að þau hafi verið Jóhannesi mjög óhagstæð. Á áliðnum vetri fór hann til Akraness vegna þessara viðskipta og hitti þar að máli ákærða Ástráð, sem þá hafði í sínum vörzlum vörurnar, er Jóhannes hafði selt Sigurði. Skal þess þegar getið, að Ástráður var, þegar þessir atburðir gerðust, í slökkviliði Akraness og hafði verið skipaður til þess starfa. Eigi er vel ljóst, hvenær þetta gerðist. Ástráð minnir þetta hafa verið í marz, en Jóhannes að það hafi gerzt seint í apríl, en í raun og veru skiptir litlu hvort heldur var, eða hvort þetta gerðist einhvern tíma á milli nefndra tímamarka, sem vel má vera. Þegar fundum þeirra bar saman í þetta sinn, stóð þannig á fyrir Ástráði, að hann var mjög skuldugur vegna byggingar húss síns, Bárugötu 15 á Akranesi, og var hann hræddur um, að skuldir sínar myndu falla á ábyrgðar-mennina, en það vildi hann í lengstu lög forðast. Segir hann þetta hafa verið aðalástæðuna til þátttöku sinnar í Akranessbrennunni, en af henni hafði hann mikla hagnaðarvon, sem síðar verður lýst. Eftir að brennan var fullráðin, tókst honum skyndilega að selja hús sitt, Bárugötu 15, og gat hann þá greitt áðurnefndar skuldir sínar.

Þegar þeir Jóhannes og Ástráður hittust, eins og að hefur verið vikið, barst í tal þeirra, að vörurnar, sem Ástráður hafði fengið frá Sigurði Daviðssyni, væru litt seljanlegar, og lét Jóhannes orð falla um, að réttast væri að koma þeim í peninga með því að kveikja í þeim. Stakk Jóhannes upp á því, að þeir byndust samtökum við ákærða Snorra um að safna saman vörum í eitthvert hús á Akranesi og brenna þær þar í þeim tilgangi, að fá greitt váttryggingarféð fyrir þær. Ástráður féllst á þetta áform, en eigi var þetta þó í þetta sinn fastmælum bundið, né neinar sérstakar vörur eða sérstakt hús haft í huga. Þegar Jóhannes kom til Reykjavíkur úr þessari för, skýrði hann Snorra frá brennuáforminu og segir hann, að Snorra hafi þótt það mjög skynsamlegt. Segir Jóhannes Snorra strax hafa verið ákveðinn í að taka þátt í brennunni og hafi þetta þá verið fastmælum bundið þeirra á milli og skyldi brennan framin í þeim tilgangi að fá greitt váttryggingarfé þeirrar vöru, er ætlað var, að í húsinu brynni. Snorri skýrir svo frá, að Jóhannes hafi skýrt sér frá brennuáformi hans og Ástráðs og spurt sig, hvort hann vildi taka þátt í brennunni. Hann kveðst ekki hafa svarað því ákveðið strax, en eftir þetta samtal hafi hann og Jóhannes rætt um þetta öðru hvoru og hafi það smátt og smátt orðið ásetningur sinn að taka þátt í brennunni og hafi hann tjáð Jóhannesi þennan ásetning sinn í þessum viðtölum. Hinn 1. maí s. l. fór Snorri til Akraness til fundar við Ástráð um brennuáform þessi. Áður en það gerðist hafði Ástráður fengið leyfi til

að geyma vörur stuttan tíma á lofti sláturhúss Bjarna Ólafssonar & Co. á Akranesi, húsinu nr. 1 við Suðurgötu, en ætlun hans var að þetta hús skyldi notað til brennunnar, sem og varð. Þegar þeir Snorri og Ástráður hittust á Akranesi 1. maí s. l., ræddu þeir brennuáformin og bundu fastmælum að framkvæma þau. Þeir gengu að sláturhúsinu og sá Snorri það og umhverfi þess og Ástráður sagði honum hver ætti húsið. Ræddu þeir um að flytja í hús þetta vörur sínar og Jóhannesar, er brenna skyldi. Þeir Snorri og ákærði Sigurður virðast hafa verið nánir kunningjar og hafði Sigurður um skeið búið á heimili Snorra. Höfðu þeir og fyrir þennan tíma átt saman að selda út af íkveikjuáformum. Snorri vildi fá Sigurð með sér til Akraness 1. maí, en ekki varð úr því, að Sigurður færi þá för. Kveðst Sigurður þá hafa vitað, að þessi för stóð í sambandi við fyrirhugaða brennu á Akranesi og hafi Snorri sagt sér, að hann færi förina til að gera ráðstafanir við Ástráð um brennuna. Mjög fljótlega eftir þessa för Snorra, segir Sigurður hann hafa sagt sér, að hann og Ástráður hefðu orðið sammála um að brenna vörur á Akranesi, en ekki segir hann það hafa komið til í þessu samtali, að hann tæki þátt í brennunni. Skömmu eftir för Snorra til Akraness hinn 1. maí, kom Ástráður til Reykjavíkur, og hittust þeir þá fjórir, hann, Snorri, Jóhannes og Sigurður, í skrifstofu Snorra, en þar virðast ákærðu yfirleitt hafa haft bækistöð sína í sambandi við glæpi þá, er mál þetta fjallar um. Á þessum fundi lögðu þeir nánar en áður ráðin á um brennuna. Fram að þessu hafði Sigurður eigi verið þátttakandi í áformunum, en í þetta sinn fór Snorri fram á það við hann, að hann yrði með í verknaði þessum, og verður að ætla að það hafi verið ætlunin, að Sigurður fremdi sjálfa íkveikjuna, enda hafði Ástráður aftekið að fremja hana sjálfur. Sigurður sagðist vilja vita hvað til stæði, og er hinir höfðu skýrt honum frá því, féllst hann á að vera með þeim um brennuna, ef hann fengi 40 þúsund krónur af váttryggingarfénu að brennunni afstaðinni. Þeir samþykktu það og var þátttaka Sigurðar þar með ákveðin og skyldu hann og Jóhannes annast sjálfa íkveikjuna, en eigi var ákveðið, hvenær hún skyldi framkvæmd. Vörurnar skyldu þeir flytja í sláturhúsið á Akranesi og Ástráður taka þar við þeim og hafa lykларað hússins og skyldi hann váttryggja allar vörurnar á sinu nafni hjá Sjóváttryggingarfélagi Íslands h/f og greiða váttryggingariðgjaldið. Eftir þetta gerði Sigurður ágrein- ing við Snorra út af því, hve lítið hann ætti að hafa upp úr brennunni samanborið við hina og varð þeim sundurorða um þetta, en endirinn varð sá, að Sigurður hélt áfram þátttöku sinni í brennunni gegn því, að Snorri lofaði að greiða honum allt að 10 þúsund krónum eftir brennuna til viðbótar þeim 40 þúsund krónum, sem Sigurður samkvæmt áðursögðu skyldi fá af váttryggingarfénu. Þeir Jóhannes og Sigurður fluttu til Akraness allar þær vörur sínar og

Snorra, er brenna skyldi, og tók Ástráður við þeim og fylgdu vörulistar sumum sendingunum, er greindu tegundir, magn og verð. Listar yfir sumt af vörum Snorra bárust eigi Ástráði fyrr en eftir brennuna. Í vörum þeim, sem voru á nafni Jóhannesar, voru vörur þeirra ákærðu, Þórðar og Baldurs, sem brátt verður að vikið. Þegar öllum vörunum hafið verið safnað saman á sláturhússloftinu, virðist Snorri hafa átt þar vörur fyrir sem næst kr. 330 000.00, Jóhannes á sínu nafni fyrir sem næst kr. 170 000.00, Sigurður sem næst kr. 40 000.00, H. A. Tulinius h/f um kr. 20 000.00, sem Snorri hafði látið frá félaginu án vitundar annarra félagsmanna, og loks Ástráður sem næst kr. 20 000.00. Allar vörurnar váttryggði Ástráður í sex mánuði hjá Sjóváttryggingarfélagi Íslands h/f fyrir kr. 600 000.00 og greiddi iðgjaldið kr. 2400.00.

Svo var um samið, að þeir Snorri og Jóhannes skyldu, að brennunni afstaðinni og greiddu váttryggingarfénu, greiða Ástráði 30% af váttryggingarfé þeirra vöru og skyldi það vera þóknun til hans fyrir þátttökuna í brennunni og umsjón með vörunum og að hafa þær á sínu nafni. Vörur Snorra og þar á meðal vörur Sigurðar þóttist Ástráður hafa í umboðssölu, en Snorri hélt því fram, áður en hann játaði brot sitt, að þeir hefðu ætlað að stofna verzlun á Akranesi í félagi og hefði hann ætlað að leggja þessar vörur í verzlunina. Eftir brennuna skrifuðu Jóhannes og Ástráður „samning“ með hjálp Snorra þess efnis, að Jóhannes hefði selt Ástráði vörurnar, sem voru á hans nafni, og var skjal þetta dagsett 1. maí, þ. e. a. s. löngu áður en það var ritað. Hafði þá rannsókn málsins verið hafin á Akranesi og voru ákærðu eigi óhræddir um sig. Allt var þetta gert til málamynda, í því skyni að slá ryki í augu yfirvaldanna.

Snorri skýrir svo frá, að vörur þær, er hann lét í brennuna, hafi verið þar með því magni, sem upp er gefið í vörulistanum, og sumt af þeim, svo sem vefnaðarvaran, hafi verið ágæt og útgengilega vara. Aftur á móti kveðst hann hafa hækkað verð þeirra á listunum um 20—30% frá heildsöluverði. Þó kveðst hann hafa talið vefnaðarvöruna á réttu heildsöluverði. Vörur þær, er Jóhannes telur sig hafa látið í brennuna samkvæmt vörulista sínum, voru meira og minna óseljanlegar. Hvorki magn þeirra né verð er rétt greint í listanum, heldur hvorttveggja hækkað mikið í mörgum tilfellum og á það við bæði um vörur Jóhannesar sjálfs og þær vörur, er hann tók af Þórði og Baldri í brennuna. Sömu-leiðis er magn og verð vara Sigurðar töluvert hækkað á listanum yfir hans vörur og sumar tegundir, sem í listanum eru taldar, voru alls ekki í brennunni. Sumt þeirrar vöru, er Sigurður setti í brennuna, hafði verið í útiskúrnum við Miðstræti 5, sem Sigurður kveikti í hinn 4. febrúar s. l. og síðar verður að vikið, en hafði þó eigi eyðilagzt. Eina vörutegundina í vörulista Sigurðar, bláma,

hafði Snorri látið Sigurð fá til að fylla upp í þær 40 þúsundir króna, sem hann skyldi eiga vörur fyrir í brunanum. Vörurnar, sem Ástráður átti í brennunni, voru mestmegnis húsgögn.

Svo var um samið, að af þeim hluta váttryggingarfjárins, er Ástráður fengi, skyldi hann greiða Snorra víxilskuld nokkra, kr. 17 000.00, sem Sigurður Daviðsson var skuldari að, eftir því sem bezt verður séð, og auk þess átti hann að greiða Jóhannesi kr. 10 000.00, en þá upphæð átti Jóhannes hjá Sigurði Daviðssyni og skyldi þetta verða greiðsla hennar. Hafa þeir Snorri og Jóhannes þannig ætlað sér að fá lúkningu á skuldum Sigurður Daviðssonar við þá með brennunni, en ákærðu eru sammála um, að Sigurður Daviðsson hafi engan þátt átt í brennunni.

Um margar þær tölur, sem nefndar hafa verið, skal þess getið, að þær eru eigi nákvæmar, enda virðist eigi hafa gætt mikillar nákvæmni hjá ákærðu um fjárhæðir í sambandi við brennuna.

Þeir Jóhannes og Þórður hafa lengi þekkt, enda eru þeir úr sama byggðarlagi. Hefur Þórður undanfarið stundað verzlunarstörf hér í bæ og jafnframt lent út í nokkru braski. Hann vissi um, að ákveðin hafði verið vörubrenna á Akranesi og hafði þá vitneskju upphaflega annaðhvort frá Snorra eða Jóhannesi. Jóhannes ræddi áform þessi nánar við Þórð, sagði honum að brennan væri fastmælum bundin, yrði bráðlega framkvæmd og að vörurnar væru í skúr eða húsi, sem ekki væri búið í, svo að engin hættu væri á, að manntjón hlytist af brennunni. Skýrði Jóhannes Þórði svo frá, að hann væri orðinn svo skuldum vafinn við Snorra og fleiri, að hann yrði að losa sig úr þeim með brennunni. Þegar þeir áttu þetta tal saman, höfðu aðalmenn brennunnar ákveðið fyrir hversu háa upphæð Jóhannes mætti hafa vörur í brennunni. Jóhannes átti ekki vörur, sem nægðu í þá upphæð, og þess vegna sagði hann Þórði, að hann hefði gott tækifæri til að taka af honum vörur í brennuna og skyldi hann svo fá váttryggingarfé þeirra eftir brennuna. Þetta féllst Þórður á, og varð það að samkomulagi, að Jóhannes tæki af Þórði tiltekið vörumagn í brennuna, en teldist sjálfur eiga það, en greiddi síðan Þórði kr. 25 000.00 af váttryggingarfénu, eftir að það hefði verið greitt eftir brennuna. Þeir eru sammála um, að vörur þessar hafi raunverulega verið nálægt kr. 25 000.00 að heildsöluverði samkvæmt uppgjöf Þórðar, en samkvæmt skýrslu hans voru þær lítt seljanlegar, mest smávörur og fegrunarvörur. Engin skilríki lét Jóhannes Þórð fá fyrir vörum þessum, en fastmælum var bundið með þeim, að Jóhannes skýrði eigi frá þessu. Eigi vissi Þórður hvenær eða hvernig brennan skyldi framkvæmd og virðast afskipti hans af brennunni eigi hafa verið önnur en nú hafa verið rakín. Hann virðist ekki hafa vitað í hvaða húsi vörurnar átti að brenna og því eigi hafa vitað gerð þess né afstöðu til annarra húsa né þá eyðileggingarhættu, er stafaði

af bruna hússins. Þórður kveðst hafa leiðzt út í þátttöku í brennunni, aðallega af ótta við þá Snorra, Sigurð og Jóhannes, en varlega þykir þeirri skýrslu treystandi. Þórður afhenti Jóhannesi vörur sínar, en hann flutti þær til Akraness.

Þeir Jóhannes og Baldur voru fyrir um tveimur árum samstarfsmenn og þekkjast síðan. Í síðastliðnum janúarmánuði hætti Baldur verzlun, er hann hafði rekið í Keflavík, og átti þá vöruleifar, er að heildsöluverði voru sem næst 20 þúsund króna virði. Hann vildi selja vöruleifar þessar í einu lagi, en meiri hluti þeirra var eigi útgengilegur og tókst honum því eigi að selja þær. Hann bauð Jóhannesi vörurnar til kaups, en hann vildi eigi kaupa þær. Jóhannes reyndi að selja þær fyrir hann, en tókst ekki. Þegar Jóhannes sá, skömmu fyrir Akranesbrennuna, að hann hefði ekki vörur til að fylla upp í magn það, er hann mátti hafa í brennunni, datt honum Baldur í hug og vöruleifar hans. Hann fór því á fund Baldurs og skýrði honum frá brennuáforminu og bauðst til að taka af honum vöruleifarnar í brennuna og skyldi Baldur síðan, að brennunni lokinni og váttryggingarfénu greiddu, fá af því 20 þúsund krónur. Jóhannes sagði Baldri, að margir þátttakendur væru í brennu þessari og vörur Baldurs væru aðeins lítill hluti þeirrar vöru, er brenna ætti. Ekki skýrði hann frá, hverir aðrir þátttakendur væru eða hver ætti að fremja sjálfa ikveikjuna. Hins vegar sagði hann brennuna eiga að fara fram í verzlunarhúsi á Akranesi, sem enginn byggi í, en ekki nefndi hann hvort húsið væri nýtt eða gamalt, úr hvaða efni né hver afstaða þess væri til annarra húsa. Í fyrsta samtali þeirra um þessi efni féllst Baldur á uppástungu Jóhannesar. Kveðst hann þó hafa verið tregur til þess og látið það í ljós, en ekki minnst Jóhannes þess. Varð það úr, að Baldur afhenti Jóhannesi vörurnar í því skyni, að þær yrðu brenndar og hann fengi 20 þúsund krónur af váttryggingarfénu og flutti Jóhannes síðan vörurnar til Akraness á sínu nafni. Þegar þetta gerðist, skuldaði Baldur ýmsum mönnum um 12 þúsund krónur samtals, frá því hann rak verzlunina í Keflavík, en átti engar eignir, nema vöruleifar þessar og innanstokksmuni. Kveðst hann því hafa verið í miklum kröggum og úrræðalaus um fjármál sín og þess vegna hafa glæpzt til að taka tilboði Jóhannesar.

Þó að tilgangur Baldurs með afhendingu vörunnar væri sá, er nú hefur lýst verið, hafði hann sölu hennar í huga og heldur hann því fram, að það hafi í raun og veru verið nokkuð óljóst fyrir sér, hvað hann væri að gera við vöruna, hvort hann væri að ráðstafa henni, svo sem lýst hefur verið, eða selja hana. Kveðst hann þó eftir á sjá, að eigi hafi verið um sölu að ræða. Hann tjáði Jóhannesi, að vegna konu sinnar og skuldheimtumanna gæti hann ekki látið vöruna af hendi tryggingarlaust. Jóhannes sagði þá Baldri, að hann hefði umráðarétt yfir bifreiðinni R 1981 og leyfi

til að veðsetja hana. Varð það því úr, að Jóhannes samþykkti við móttöku vörunnar 20 000 króna vixil og veðsetti nefnda bifreið, sem hann í veðskjalinu kallar sína, „fyrir vörum, sem Baldur Þorgilsson, Grundarstig 15 B, Reykjavík, hefur látið mig hafa,“ eins og það er orðað í veðskjalinu. Jóhannes gat þess ekki við Baldur, að sér væri eigi heimilt að veðsetja bifreiðina. Hins vegar leit Jóhannes á vixilinn og tryggingarbréfið sem málamyndarskjöl, sem Baldur vildi hafa í höndum, til þess að sýna konu sinni, en hann (Jóhannes) skyldi fá aftur, þegar hann greiddi Baldri váttryggingarféð. Kveðst Jóhannes hafa treyst því, að Baldur notfærði sér eigi skjöl þessi þó svo færi, að váttryggingarfé vörunnar yrði eigi greitt. Nú fór það svo, að varan brann og váttryggingarféð varð eigi greitt. Jóhannes, sem játaði þátttöku sína í Akranessbrunum í upphafi rannsóknarinnar, skýrði eigi frá þætti Baldurs í honum fyrr en eftir að rannsókn var upphaflega lokið og Baldur hófst handa um að ganga að hinn veðsettu bifreið. Varð Baldur þess þá var, að eigi mundi allt með felldu með veðsetningarheimild Jóhannesar. Ritaði hann þá sakadómara og skýrði frá þessu og óskaði, að mál þetta yrði tekið til viðeigandi meðferðar. Þegar Jóhannesi varð þetta kunnugt, skýrði hann frá þætti Baldurs í brennunni, og játaði Baldur brot sitt fyrir réttinum eftir nokkra vafninga.

Veðsetningarskjal Jóhannesar fyrir nefndri bifreið er ódagsett, en samkvæmt framburðum Jóhannesar og Baldurs var það ritað einhvern fyrstu dagana í maí s. l. Bifreið þessa hafði Jóhannes keypt á s. l. vetri, en selt hana aftur 5. marz s. l. Olgeiri Þorsteinsyni, trésmið, Smálandsbraut 7 við Grafarholt. Jóhannes tilkynnti hvoruga eignaryfirfærsluna til bifreiðaskráningarinnar og þegar hann undirritaði veðskjalið, vissi hann ekki hvort viðsemjendur sínir hefðu gert það. Kveðst hann hafa haft ástæðu til að ætla, að Olgeir hefði ekki gert það og því hafa haldið, að bifreiðin væri á sínu nafni, þegar hann veðsetti hana. Svo var þó eigi, því hvorug eignaryfirfærslan hafði verið tilkynnt bifreiðaskránni, og var bifreiðin því enn á nafni Hallgríms Tuliniusar stórkaupmanns, en frá honum eignaðist Jóhannes hana. Þar sem hér var í raun og veru eigi um veðsetningu að ræða, heldur málamyndagerðing og enginn auðgunartilgangur var þessu samfara, þykir þetta atriði eigi vera refsivert. Hafa nú verið raktir eigendur þeirra vara, er fluttar voru í sláturhúsið til þess að brenna þær þar. Þegar vörunum hafði verið safnað saman í húsið og váttryggðar, lá næst fyrir ákærðu að kveikja í þeim, en áformað hafði verið, að þeir Jóhannes og Sigurður gerðu það. Um þetta leyti var Sigurður mjög óreglusamur og hurfu Snorri og Jóhannes frá því að láta hann annast ikveikjuna og tók Jóhannes það verk að sér einn. Snorri hafði áður en þetta gerðist selt ákærða Þorgils tvær bif-

reiðar og var Þorgils stórskuldugur bæði Snorra og öðrum vegna kaupa þessara. Annað hvort 13. eða 14. maí s. l. töluðust Snorri og Þorgils við í skrifstofu hins fyrr nefnda, og bað þá Snorri Þorgils að aka til Akraness kvöldið 14. maí. Þorgils grunaði, að eitthvað væri óhreint við þetta, en hafði þó eigi heyrt minnzt á hina fyrirhuguðu brennu. Vegna þessa hugboðs spurði hann Snorra í hvaða skyni þessa för ætti að fara og svaraði hann því, að hann ætti að fara til að kveikja í vörum í hagnaðarskyni. Ekki nefndi hann, hverir stæðu að þessari brennu. Hann spurði Þorgils, hvort hann vildi taka virkan þátt í íkveikjunni og fá borgun fyrir. Þessu neitaði Þorgils, en sagðist skyldu fara þessa för sem hver annar leigubúfreiðarstjóri og fá greiðslu fyrir hana sem slikur. Snorri féllst á þetta. Eigi bauð hann Þorgils nokkra tiltekna upphæð fyrir að taka virkan þátt í brennunni, en sagðist skyldu greiða vel fyrir það.

Hinn 14. maí viðugu Snorri og Jóhannes að sér að skrifstofu Snorra benzíni því, sem nota átti til íkveikjunnar, og að kvöldi þess dags ók Þorgils með Jóhannes héðan áleiðis til Akraness til íkveikjunnar. Snorri hafði verið með þeim við að koma þeim af stað og setja benzinbirgðirnar í bifreiðina. Þeir komu til Akraness nálægt kl. 2 um nóttina og lét Jóhannes Þorgils nema staðar við sláturhúsið. Hafði Þorgils orðið þess áskynja á leiðinni, að Jóhannes hafði benzín meðferðis. Þorgils sá, að það voru stór, gömul, rauð timburhús, sem hann nam staðar við, en sökum ókunnugleika á Akranesi, veit hann ekki, hvaða hús þetta voru. Ekki sýndi Jóhannes honum húsið, sem hann ætlaði að kveikja í, heldur sagði honum að aka á brott og biða sin á öðrum stað í bænum. Þangað ók Þorgils og beið Jóhannesar þar í ca. stundarfjórðung. Jóhannes fór að sláturhúsinu, sem var læst með hengilás, og opnaði það með lykli, sem hann hafði fengið hjá Ástráði, þegar hann flutti vörurnar til Akraness, fór inn í húsið og upp á loftið, þar sem vörurnar voru og skvetti þar úr benzinilátunum, sem hann hafði meðferðis, yfir vörurnar. Síðan gekk hann niður loftstigann, kveikti þar á eldspýtu og fleygði henni logandi upp á loftskörina, þar sem hann vissi að benzín var. Sá hann þá strax koma upp loga og hraðaði sér út úr húsinu og læsti á eftir sér. Fór hann þá jafnskjótt til Þorgils og sagðist hafa kveikt í og bað hann að aka í snatri burtu úr bænum. Þeir fóru nú að Sanddalstungu í Norðurárdal, en þangað átti Þorgils erindi, en á leiðinni fleygðu þeir hinum tæmdu benzinilátum Jóhannesar í Hvítá. Það af benzíni því, er Jóhannes hafði meðferðis til íkveikjunnar, en notaði eigi til hennar, settu þeir á bifreið Þorgils. Til Reykjavíkur komu þeir aftur úr för þessari rétt fyrir miðnætti daginn eftir, hinn 15. maí. Daginn eftir greiddi Snorri Þorgils kr. 660.00 fyrir þessa för og aðra, sem hann hafði áður farið fyrir hann í löglegu skyni, og taldist Þor-

gils fá sem svaraði kr. 500.00 fyrir Akranessförina, sem mun láta nærri að vera venjulegt leigubifreiðargjald fyrir slíka ferð. Þorgils heldur því fram, að um sama leyti og þetta gerðist hafi Snorri spurt sig, hvort hann mundi vera fánlegur til að kveikja í vörum, sem hann tilgreindi ekki nánar né hvar væru, og eigi bauð hann borgun fyrir. Þorgils kveðst ekkert hafa sagt við þessu og hafi þetta þá eigi tekið lengra. Snorri neitar þessu, kveðst ekki minnast þess, og er það því ósannað.

Eigi liggja fyrir nákvæmar upplýsingar um stærð sláturhússins, sem kveikt var í, en af framlögðum afstöðuupprætti hússins má sjá flatarmál þess. Hús þetta var hólfað í tvennt með steinskilrúmi og brann alveg og hrundi stærri hlutinn, vesturhlutinn, en austurhlutinn brann minna. Veggir hússins voru úr holsteini, en loft, stigi og þak úr timbri og var þakið lagt bárujárni. Húsið var að brunabótamati kr. 17 000.00 og váttryggingarverð þess var því, þegar það brann, kr. 62 900.00 samkvæmt gildandi reglum um þau efni. Í næsta nágreanni hússins bæði að austan og vestan stór hús, og var húsið að austan úr timbri, en húsið að vestan bæði úr timbri og steini. Næstum því áföst því húsi eru mjög stór hús, bæði úr steini og timbri. Enginn bjó í húsinu né næstu húsum, sem ýmist eru vörugeymsluhús, verzlunarhús eða frystihús. Í húsum þessum hafa verið geymd mikil verðmæti, þó að visu liggja eigi fyrir nán rannsókn um það, og í sláturhúsinu voru geymd nokkur verðmæti önnur en þær vörur, sem ákærðu átti þar.

Eldsins í sláturhúsinu varð vart skömmu eftir að Jóhannes kveikti í því, og kom þá slökkvilið Akraness á vettvang. Var húsið þá alelda og eldurinn byrjaður að læsa sig í næsta hús, Suðurgötu 3. Þessa nótt var ekkert vatn í vatnsleiðslum Akranessbæjar, sem stafaði af því, að verið var að hreinsa vatnsþrærnar uppi við Akrafjall. Þetta vissu þó eigi ákærðu. Slökkviliðið dældi því sjó í eldinn, en húsið stóð nálægt sjó. Tókst brátt að slökkva í Suðurgötu 3 og breiddist eldurinn þá eigi til fleira húsa og hafði hann verið slökktur um kl. 6 um morguninn. Samkvæmt vottorði Veðurstofunnar er Reykjavík næsta veðurathugunarstöð við Akranes. Að kvöldi 14. maí var vindur í Reykjavík vestan 3 stig, en kl. 2 um nóttina, einmitt á sama tíma og kveikt var í, var vindurinn SSW 2. Var því kyrrt veður um nóttina og hélzt það þar til slökkt hafði verið.

Slökkviliðsstjórinn og byggingarfulltrúinn á Akranesi, Jóhann Bergur Guðnason, og varaslökkviliðsstjórinn, Jón Guðmundsson, hafa látið í ljós álit sitt á hættu þeirri, er stafaði af bruna hússins. Hvorugur telur nokkrum hafa verið lífshætta búin af brunanum, þar sem enginn bjó í húsinu né nærliggjandi húsum. Einn varðmaður var að visu í nærliggjandi steinsteyptu frystihúsi, en eigi telst honum hafa verið hætta búin. Hins vegar álitur slökkvi-

liðsstjórinn, að hætta hafi verið á yfirgripsmikilli eyðingu á eignum manna af eldsvoðanum. Til dæmis hafi frystihús Haralds Böðvarssonar, stórbygging úr steinsteypu, með þaki úr timbri og jární, verið í yfirvofandi hættu af eldinum, því að hlið þess, sem að eldinum snéri, hitnaði mjög mikið og um tíma óttaðist slökkviliðsstjórinn að kvikna mundi í þaki þess. Einnig telur hann þrjú sambyggð timburhús hafa verið í allverulegri hættu af eldinum. Loks telur hann Bárugötu 1, sem að mestu er járnvarið timburhús, en sumpart steinsteypt, hafa verið í yfirvofandi hættu, ef vindstaða hefði verið önnur en hún var, þegar eldurinn var uppi. Milli þessa húss, sem í voru geymdar sildarnætur og gotutunnur, og sláturhússins var ca. tveggja metra hár steinveggur.

Varaslökkviliðsstjórinn svarar þannig spurningunni, hvort hann telji, að hætta hafi verið á yfirgripsmikilli eyðingu vegna eldsvoðans, að ef stormur hefði verið þegar eldsvoðinn varð, hefði verið nokkur hætta á, að eldurinn hefði breiðst út til fleiri húsa í nágrenninu. Í þessu álitu varaslökkviliðsstjórans virðist gæta mikillar varfærni og telja verður með slökkviliðsstjóranum að mikil hætta hafi verið á útbreiðslu eldsins, eins og á stóð, hvað þá ef stormur hefði verið. En engum var bersýnilegur lífsháski búinn af eldsvoðanum. Vegna gerðar hússins og afstöðu þess til annarra nærliggjandi húsa, þar sem einungis mjó sund voru á milli þess og næstu húsa á tvo vegu, þykir það engum vafa bundið, að öllum hafi mátt vera það augljóst, að ef eldur yrði laus í húsi þessu, væri hætta á yfirgripsmikilli eyðingu á nærliggjandi eignum, sérstaklega ef í húsinu kviknaði á næturbeli og stormur væri á og jafnvel þó svo stæði ekki á. Jóhannes vissi að visu, hvernig veður var, þegar hann kveikti í, en ekki gat hann gert sér fulla grein fyrir hvaða eyðingu eldurinn, sem hann hafði kveikt í benzinbleyttum vörunum, mundi hafa í för með sér né vitað hvort sama veður héldist þar til eldurinn hefði verið slökktur. Þeir Snorri, Ástráður og Sigurður höfðu allir séð húsið og afstöðu þess og átti þeim því að vera ljós hætta sú, er stafaði af að kveikja í því. Ekki vissu þeir Ástráður og Sigurður hvaða veður yrði valið til íkveikjunnar og þó að kyrrt væri veður, þegar Jóhannes lagði af stað úr Reykjavík til íkveikjunnar, vissi Snorri ekki hvernig veður mundi verða þegar hann væri kominn til Akraness. Af þessum ástæðum þykir þáttur hinna ákærðu, Snorra, Jóhannesar, Ástráðs og Sigurðar, sem telja ber aðalmenn brotsins, varða við 164. gr. 2. mgr. hegningarlaganna, auk þess að ásetningur þeirra um váttryggingarsvik varðar við 248. gr. sbr. 20. gr. sömu laga. Hafði Ástráður tilkynnt váttryggingarfélaginu brunann í simtali að kvöldi 16. maí, en ekki greiddi félagið váttryggingarféð, enda var rannsókn málsins strax hafin.

Þar sem ósannað er að Þórði, Baldri og Þorgils hafi verið

kunnugt um afstöðu hússins til annarra húsa og þeir verða að teljast hlutdeildarmenn í brotinu, ber að heimfæra brot þeirra undir 164. gr. 1. mgr., sbr. 22. gr. hegningarlaganna og 248., sbr. 20. gr. sömu laga. Vegna bruna þessa hafa komið fram þær skaðabótakröfur, sem nú verða raktar.

Skemmdir sláturhússins af brunanum voru metnar kr. 45 850.00 og skemmdir á frystihúsi Haralds Böðvarssonar & Co. af honum voru metnar kr. 1440.00 og greiddi Brunabótafélag Íslands þær bætur. Hefur félagið krafizt þess að ákærðu, Snorri, Jóhannes, Ástráður, Sigurður, Þórður og Þorgils, verði in solidum dæmdir til að greiða félaginu í skaðabætur þessar upphæðir, samtals kr. 47 290.00.

Kröfuupphæðin er eigi véfengd af ákærðu hálfu. Af hálfu Snorra, Jóhannesar og Ástráðs er greiðsluskýldunni eigi mótmælt. Af hálfu Þorgils hefur ekkert verið látið uppi um þetta. Af hálfu Sigurðar og Þórðar er því mótmælt, að þeir beri solidariska ábyrgð á þessu tjóni og eigi talið rétt, að þeir verði dæmdir til að greiða það, nema hlutfallslega við sök þeirra. Á þessar mótbáru er eigi unnt að fallast sökum hinnar refsiverðu þátttöku allra þessara manna í brennunni og þykir rétt að taka kröfuna til greina að öllu leyti. S/f Sigurfari á Akranesi hefur krafizt, að sömu menn verði in solidum dæmdir til að greiða sér kr. 9000.25 auk 5% ársvaxta frá 15. maí s. l. til greiðsludags fyrir eyðileggingu veiðarfæra, er voru geymd í sláturhúsinu og brunnu þar.

Árni B. Sigurðsson rakari, Suðurgötu 19 á Akranesi hefur krafizt þess, að sömu menn verði in solidum dæmdir til að greiða sér kr. 6785.70 auk 5% ársvaxta frá 15. maí s. l. til greiðsludags fyrir timbur, sem eyðilagzt hafi í brunanum, flutningskostnað og vinnutap sitt vegna eyðileggingar timbursins.

Niels Ryberg Finsen verzlunarmaður, Vesturgötu 40 á Akranesi, hefur krafizt þess, að sömu menn verði in solidum dæmdir til að greiða sér kr. 3000.00 auk 5% ársvaxta frá 15. maí s. l. til greiðsludags fyrir trétex, sem brunnið hafi í sláturhúsinu, og kostnað við það.

Sigurður Björnsson, Sigurhæð á Akranesi, hefur krafizt þess, að sömu menn verði in solidum dæmdir til að greiða sér kr. 1900.00 auk 5% ársvaxta frá 15. maí s. l. til greiðsludags fyrir vörur, sem hann hafi átt í sláturhúsinu og farizt í eldinum.

Fyrir aukaréttinum hefur komið fram bréfleg krafa Odds Hallbjarnarsonar á Akranesi um 3662.00 króna bætur fyrir kaðla, sem brunnið hafi í sláturhúsbrunanum, en eigi er tiltekið í bréfi hans á hendur hvaða einstaklingum sú krafa er gerð.

Bjarni Ólafsson & Co. á Akranesi hefur krafizt þess, að sömu ákærðu og áður voru nefndir, verði in solidum dæmdir til að greiða sér kr. 127 550.00 auk 5% ársvaxta frá 15. maí s. l. til

greiðsludags fyrir eyðileggingu sláturhússins og vara, sem félagið átti í því. Telur félagið húsið hafa verið 140 þúsund króna virði, miðað við umsamda leigu fram í tímann, og er því bóta-krafa þess vegna hússins þessi upphæð að frádregnum bruna-bótunum kr. 45 700.00, (að sögn B. Ól. & Co.) eða kr. 94 300.00.

Af hálfu ákærðu er kröfum S/f Sigurfara, Árna B. Sigurðssonar, Niels Ryberg Finsen, Sigurðar Björnssonar, Odds Hallbjarnar-sonar og Bjarna Ólafssonar & Co. mótmælt sem röngum og órök-studdum. Þar sem mótmæli þessi eru fram komin og sönnur hafa eigi verið færðar á kröfurnar, en gagnasöfnun og málflutningur um þær mundi tefja mjög refsimálið, þykir rétt að vísa þessum kröfum frá dómi.

Miðstræti 5.

Á síðastliðnum vetri átti ákærði Snorri hús nr. 5 við Miðstræti hér í bænum. Húsið er járnklætt timburhús, kjallari, þrjár hæðir og ris. Aðalinngangur í húsið er í norðurenda þess með stigum upp á þriðju hæð. Einnig er inngangur í austurhlið þess og stigi upp á þriðju hæð. Báðir þessir stigar liggja saman frá fyrstu hæð upp á þriðju hæð í norðausturhorni hússins og einfalt þil á milli þeirra. Úr innri forstofu á þriðju hæð liggur stigi upp á rishæðina. Úr austurhlið hússins er gengið niður í kjallarann, en í húsgagna-bólstraravinnustofuna í kjallaranum er gengið frá suðurhlið. Svalir móti vestri eru á þremur hæðum hússins og eru dyr og gluggar út að þeim.

Aðfaranótt 20. janúar síðastliðinn kveiktu ákærðu og Gisli og Jóhannes í húsi þessu að undirlagi Snorra. Skemmdir urðu litlar á húsinu sökum þess að slökkviliðið vann fljótt bug á eld-inum, en allmiklar skemmdir urðu í bólstraravinnustofunni í kjall-aranum, en þar var kveikt í. Í janúarmánuði s. l. bjuggu 22 mann-eskjur í húsi þessu, 8 á fyrstu hæð, 3 á annarri og 9 á þriðju og tveir piltar uppi í rishæðinni. Af íbúum þriðju hæðar var ein kona 62 ára gömul. Í húsinu höfðu engar ráðstafanir verið gerðar til bjargar, ef eld bæri að höndum. Í því voru engin slökkvitæki né björgunarkaðlar, og hafði eigandi hússins og upphafsmaður íkveikjunnar, Snorri, ekkert látið sig um þessi efni hugað og skeytti eigi um það, hvort björgunarkaðlar væru í húsinu eða eigi.

Á síðastliðnum vetri var Snorra það mikið áhugamál, að Mið-stræti 5 brynni. Áhugi hans stafaði af því, að hann langaði til þess að byggja nýbyggingu á lóðinni, er gamla húsið stendur á, og taldi hann sér hagkvæmara að rýma lóðina með brennu húss-ins, heldur en að leggja í að rífa það, enda gat hann ekki losnað við leigutakana samkvæmt ákvæðum húsaleigulaga.

Hann bauð þremur mönnum fé til að kveikja í húsi þessu, hin-um ákærðu Jóhanesi, Sigurði og Þórði. Þórður skýrir svo frá, að

Snorri hafi boðið sér 50 þúsund krónur fyrir að kveikja í húsinu og stungið upp á, að hann flytti í húsið, til þess að auðveldara væri að koma íkveikjunni í verk. Kveðst Þórður hafa bent Snorra á, að stórhættulegt væri vegna íbúa hússins að kveikja í því, en Snorri hafi gert lítið úr því og talað mjög gálauslega um þetta atriði, svo sem sagt, að fólkið í húsinu gæti skriðið út. Snorri segir þessa frásögn Þórðar meira og minna ranga. Hann kveðst ekki hafa boðið 50 þúsund krónur fyrir að kveikja í húsinu, slíkt sé fjarstæða. Hann segir Þórð hafa stungið upp á því, að auðvaldara væri að koma íkveikjunni í framkvæmd, ef hann byggi í húsinu, en þessu neitar Þórður eindregið. Þórður kveðst hafa neitað að vinna þetta verk og Snorri segir hann aldrei hafa lofað að gera það, þó að hann tæki því ekki fjarri. Hins vegar eru þeir sammála um, að Þórður hafi selt húsið síðar fyrir Snorra. Þórður gerði aldrei neitt til að koma íkveikjunni í framkvæmd.

Snorri bað Sigurð nokkrum sinnum að kveikja í þessu húsi og bauð honum fé fyrir. Segir Sigurður hann hafa boðið sér fyrst 10 þúsund og síðan 15 þúsund krónur fyrir íkveikjuna. Snorri man ekki hvaða upphæðir hann bauð Sigurði fyrir þetta verk, en hefur eigi andmælt staðhæfingum Sigurðar um þær. Ber þeim saman um, að Snorri hafi helzt viljað láta kveikja í húsinu um kl. 2 síðdegis og vakti það þá fyrir honum, að bæði væru mestar líkur til, að íbúar hússins björguðust og að á þeim tíma væru íbúar efstu hæðarinnar ekki heima og svo hins vegar, að á þeim tíma dags mundi lítið eða ekkert vatn vera í bænum eða í grennd við húsið og þess vegna meiri líkur til, að það eyðilegðist í eldinum. Þannig stóð á um tíma í vetur, að Sigurður átti vörur í úti-skúr við Miðstræti 5 og voru þær þar í óþökk eiganda skúrsins. Þetta vissi Snorri og stakk hann upp á því við Sigurð, að hann flytti vörurnar inn í húsið Miðstræti 5 og kveikti í þeim þar. Sigurður aftók að flytja vörurnar inn í húsið. Sigurður kveðst aldrei hafa viljað kveikja í húsinu og hafa neitað að gera það. Snorri heldur því fram, að Sigurður hafi ekki viljað kveikja í húsinu, vegna hættunnar fyrir íbúa þess, og að hann hafi aldrei lofað að kveikja í húsinu, en oft rætt þetta við sig. Sigurður gerði aldrei neitt til að framkvæma íkveikjuna. Eins og áður segir, setti Jóhannes upp vindrafstöð fyrir Snorra í Rimakoti í Þykkvabæ og hafði lokið því verki í byrjun síðastliðins desembermánaðar. Upp úr því fór Snorri að fara fram á það við Jóhannes, að hann kveikti fyrir sig í Miðstræti 5, og bauð honum peninga fyrir. Segir Jóhannes hann hafa lofað sér 10 þúsund krónur fyrir að vinna þetta verk, og síðar, þegar honum þótti dragast að koma þessu í framkvæmd, 20 þúsund krónur og áframhaldandi fjárhagslegan stuðning. Snorri kveðst aldrei hafa tiltekið neinar sérstakar upphæðir, sem hann hafi lofað Jóhannesi fyrir íkveikjuna,

en hitt megi vel vera, að Jóhannes hafi sett upp framangreindar upphæðir og Snorri samþykkt þær. Jóhannes segir Snorra hafa stungið upp á, að hann kveikti í húsinu út frá rafleiðslum í því og að hann dreyfði benzíni um háaloft þess og kjallara vegna hinnar fyrirhuguðu íkveikju. Þessu neitar Snorra hvorutveggja. Hann minnst þess ekki að hafa nefnt notkun benzín við íkveikjuna, en hann segir Jóhannes hafa átt frumkvæðið að umræðum þeirra um að kveikja í húsinu út frá rafleiðslum. Snorri benti Jóhannesi á þann möguleika að kveikja í húsgagnabólstraraverkstæðinu í kjallara hússins og í sambandi við það töluðu þeir um, að Jóhannes gerði bólstrarana ölvaða, fengi þá út með sér og kveikti í verkstæðinu um leið og þeir færu út. Eins og af þessu sést, höfðu þeir uppi ýmsar ráðagerðir um íkveikjuna og ræddu hana oft og þykir eigi ástæða til að rekja þær umræður frekar að öðru leyti en því, að Snorri tók fram, að hann vildi að kveikt væri í húsinu að degi til eða kvöldi og að hann margtók fram við Jóhannes, að ekki mætti vegna íbúa hússins kveikja í því á næturþeli. Kveðst Snorri hafa verið viss um, að íbúar hússins myndu bjargast, ef kveikt væri í að degi eða kvöldi og Jóhannes kveðst einnig hafa haldið það.

Jóhannes var samt ragur við að fremja íkveikju þessa, en vegna eftirrekstrar Snorra og sakir launa þeirra, er í boði voru, lét hann þó verða af því að koma íkveikjunni í framkvæmd. Ekki gerði hann það þó beinlinis sjálfur, heldur fékk til þess kunningja sinn, ákærða Gísla Kristjánsson. Þeir þekktust um þetta leyti og var Gísli þá háseti á vélbát hér. Jóhannes bað Gísla að kveikja í Miðstræti 5 og töluðu þeir oft saman um þetta. Jóhannes bauð Gísla fyrst kr. 5000.00, en síðar kr. 6000.00 fyrir að gera þetta, og stóð hið síðara boð, þegar íkveikjan var framkvæmd. Þeir voru yfirleitt alltaf, þegar þeir ræddu um þetta, undir áfengisáhrifum og þegar Gísli var í því ástandi, lofaði hann Jóhannesi að vera með honum við íkveikjuna. Fyrsta kvöldið, sem þeir ræddu um íkveikjuna, fóru þeir saman heim í húsið Miðstræti 5 og inn í bólstraravinnustofuna og sá þar mikið af tréspónum, sagi og viðarull. Gísli var ódrukkinn í þetta sinn og vildi ekki taka þátt í íkveikjunni og sagði Jóhannesi, að þeir skyldu biða með hana. Eftir þetta voru þeir kjarklitlir við íkveikjuna og á báðum áttum hvað gera skyldi, en langaði þó í launin, sem í boði voru fyrir hana. Kvöldið 19. janúar s. l. fóru þeir ásamt fleirum til Sandgerðis á dansleik. Þaðan komu þeir hingað til bæjarins næstu nótt, báðir drukknir. Þeir komu hingað í bifreið, og um leið og þeir fóru úr bifreiðinni, fékk Jóhannes eldspitustokk hjá bifreiðarstjóranum í þeim tilgangi að nota eldspiturnar til hinnar fyrirhuguðu íkveikju. Ekki hafði bifreiðarstjórinn þó hugmynd um þann tilgang. Þegar þeir voru komnir út úr bifreiðinni, sagði Jóhannes við Gísla, að nú skyldu

Þeir koma íkveikjunni í verk, og samþykkti Gísli það þegar í stað. Þeir gengu að húsinu og stóð Jóhannes á gangstéttinni við húshornið meðan Gísli gekk að glugga bólstraraverkstæðisins, sem var opinn, og fleygði logandi eldspitu inn um hann. Ljós var í vinnustofunni og sá Gísli, að tréspænir voru um allt inni í verkstæðinu. Síðan hröðuðu þeir sér um borð í bát þann, sem Gísli vann á. Þar töfðu þeir skamma stund, en gengu síðan í land og í námunda við Miðstræti 5 og sáu þá, að slökkviliðið var komið á vettvang. Fóru þeir síðan að sofa. Þeir fengu enga þóknun hjá Snorra fyrir íkveikju þessa, og kveður Jóhannes Snorra hafa látið illa yfir því, að brennan skyldi mistakast. Jóhannes sagði Gísla ekki fyrr en síðar frá því, hver hefði beðið hann um íkveikjuna.

Þegar íkveikjan var framin, kveðst Jóhannes ekkert hafa hugsað út í afdrif íbúa hússins, ef það brynni. Áður segir hann sér aldrei hafa komið til hugar að kveikja í því á næturþeli.

Áður en íkveikjan var framin, segir Gísli Jóhannes hafa sagt hér, að hana ætti að fremja í hagnaðarskyni. Skildist Gísla að eigandi hússins hefði keypt það lágu verði, en það væri hátt váttryggt og myndi því eigandi hússins græða á bruna þess. Gísli var alókunnugur í húsinu, þegar hann kveikti í því. Hafði einungis einu sinni komið í það, í bólstraravinnustofuna, sem áður segir. Honum virtist þó á húsinu, að það væri íbúðarhús og eitt sinn fyrir íkveikjunóttina kveðst hann hafa spurt Jóhanens, hvort hann væri vitlaus að ætla að brenna allt fólkið í húsinu. Ekki man Gísli svar Jóhannesar við þessu, en segir meiningu þess hafa verið þá, að hann vildi ekkert um þetta tala, heldur eyða því. Gísli segir Jóhannes hafa sagt sér einhverntíma fyrir íkveikjuna, að fólk byggi í húsinu og minnir hann, að hann segði að það byggi einungis á neðstu hæðinni, en þetta man hann eigi vel.

Guðlaugur Bjarnason húsgagnabólstrari rak bólstraravinnustofu í Miðstræti 5, sem kveikt var í. Umrædda nótt sváfu þeir Guðlaugur og Júlíus Bjarnason prentari í herbergi inn af vinnustofunni. Um nóttina vöknuðu þeir og urðu eldsins í vinnustofunni varir. Þeir fóru þá út um glugga á herberginu, sem þeir sváfu í, og brutu næsta brunaboða og kölluðu þannig á slökkviliðið, sem kom í skyndi á brunastaðinn og slökkti eldinn. Hafði hann þá breiðzt út um vinnustofuna og upp í loft hennar og gaus reykur upp með útvegnum upp á neðstu hæðina.

Í vinnustofunni skemmdust vörur og efniviður og herbergið sjálft nokkuð.

Samkvæmt vottorði Veðurstofunnar var vindur kl. 5 aðfaranótt 20. janúar ESE 3, þ. e. a. s. fremur kyrrt veður. Undir rannsókn málsins var Jóni Sigurðssyni slökkviliðsstjóra og Sveini Sæmundssyni yfirlögregluþjóni falið að athuga hver hætta hefði getað stafað af íkveikju þessari. Álitsgerð þeirra, sem þeir hafa

staðfest, er á þessa leið: „Með tilliti til þess að íkveikjan á sér stað seinnihluta nætur (slökkviliðið kvatt út kl. 5.25) og flest fólk á þeim tíma í fasta svefni, enda aðfaranótt sunnudags, húsið stórt og gamalt timburhús, líklega með mjög þurrum viðum og gisið, með fjölda íbúa á 4 gólfum, þar af 9 á þriðju hæð og 2 á rishæðinni þar yfir, engin slökkvitæki eða björgunarkaðlar fyrir hendi í húsinu sjálfu, og þar sem kveikt er í kjallara hússins, í verkstæði með miklu af eldsmeti, svo sem hálmi og stoppi, þá teljum vér, að mönnum hafi getið verið lifshætta búin af íkveikjunni, ef eldsins hefði eigi orðið vart eins fljótt og raun varð á. Þá er óumflýjanlegt að álykta, að ef slökkvistarfið hefði gengið það illa, að eldur hefði náð að breiðast út um húsið, þá hefði innbú íbúa þess verið í yfirvofandi hættu. Hefði svo farið, að húsið hefði orðið alelda, þá má telja líklegt, að skemmdir hefðu getað orðið af hita á timburhúsum þeim er gegnt því standa við Miðstræti og nr. 7 við Miðstræti, þar sem tæpir 10 metrar eru að þeim húsum, enda þótt vindmagn hafi aðeins verið 3 stig á þeim tíma, er íkveikjan var framin.“

Af því, sem nú hefur verið rakið, er ljóst, að brot þeirra Jóhannesar og Gísla varða við 164. gr. 2. mgr. hegningarlaganna og 248. gr., sbr. 20. og 22. gr. sömu laga. Enda þótt Snorri ætlaðist eigi til þess, að kveikt yrði í húsinu að nóttu, ber að heimfæra brot hans undir 164. gr. 2. mgr. hegningarlaganna og auk þess undir 248. gr., sbr. 20. gr. sömu laga.

Eins og áður segir, það Snorri þá Þórð og Sigurð að kveikja í Miðstræti 5. Varhugavert þykir að telja beiðnir þessar hafa verið þannig vaxnar, að refsiverðar tilraunir geti talizt. Verður Snorri því eigi sakfelldur fyrir þær.

Jóhannes fór eitt sinn fram á það við Gísla, að hann kveikti í sláturhúsinu á Akranesi og bauð honum 8 þúsund krónur fyrir það fyrirfram. Gísli vildi ekki sinna þessu og gerði ekkert til að framkvæma þetta. Þessi beiðni Jóhannesar þykir eigi hafa náð því stigi að verða talin refsiverð tilraun og verður því eigi metin honum til sakfellingar. Vegna íkveikjunnar í Miðstræti 5 hafa komið fram nokkrar skaðabótakröfur.

Sjóvátryggingarfélag Íslands h/f, sem hafði í tryggingu bólstraraverkstæði þeirra Guðlaugs Bjarnasonar húsgagnabólstrara, Miðstræti 5 og Agnars Ívars húsgagnabólstrara, Kjartansgötu 2, hefur krafizt þess, að þeir hinir ákærðu, Jóhannes, Gísli og Snorri, verði in solidum dæmdir til að greiða félaginu útlagðar brunabætur til nefndra bólstrara kr. 19 936.00 og matskostnað o. fl., samtals kr. 21 936.00, auk 6% ársvaxta frá 25. janúar s. l. (greiðsludegi bótanna) til greiðsludags. Þessari kröfu er eigi andmælt af Jóhannesar hálfu, en af hálfu hinna er henni andmælt. Þar sem félagið greiddi bætur þessar samkvæmt mati og eigi þykir ástæða

til að véfengja kostnaðarliðinn, þykir rétt að taka kröfuna til greina þrátt fyrir andmælin af hálfu Gísla og Snorra.

Af hálfu Guðlaugs Bjarnasonar mætti í máli þessu til skaðabótakröfugerðar Sigurður Arngrímsson skrifari, Bergstaðastræti 28 B, og hafði umboð til kröfugerðar á hendur Snorra Jónssyni. Gerði hann þá kröfu f. h. Guðlaugs, að Jóhannes, Gísli og Snorri verði in solidum dæmdir til að greiða honum kr. 12 051.00, ásamt 5% ársvöxtum frá 20. janúar s. l. til greiðsludags í skaðabætur fyrir vinnutap vegna brunans og eyðileggingu ýmissa muna í brennunni.

Sami maður mætti af hálfu Agnars Ívars með sams konar umboði og gerði þá kröfu á hendur sömu mönnum, að þeir verði dæmdir in solidum til að greiða sér kr. 8704.00 ásamt 5% ársvöxtum frá 20. janúar s. l. til greiðsludags vegna vinnutaps vegna brunans og eyðileggingar ýmissa muna í brennunni. Þar sem kröfum þessum er andmælt sem ósönnuðum og órökstuddum og umboðsmanninn skortir umboð til kröfugerðar á hendur Jóhannesi og Gísla, og þar sem gagnaöflun og málf lutningur um kröfurnar mundi tefja mjög refsimálið, þykir rétt að vísa kröfum þessum frá dómi.

Við bruna þennan skemmdist húsið Miðstræti 5, og hlutu Almennar tryggingar h/f að greiða í bætur fyrir þær með kostnaði alls kr. 2600.00. Hefur félagið krafizt þess, að Snorri, Jóhannes og Gísli verði dæmdir in solidum til að greiða sér þessa upphæð í skaðabætur, ásamt 5% ársvöxtum frá 13. febrúar s. l. til greiðsludags. Þessi krafa er viðurkennd af hálfu Snorra og Jóhannesar, en andmælt af hálfu Gísla. Með tilvísun til málavaxta verður þessi krafa tekin til greina, þrátt fyrir framkomin andmæli af Gísla hálfu.

Útiskúr við Miðstræti 5.

Í suðausturhorni lóðarinnar Miðstræti 5 er járnklæddur timburskúr með þremur dyrum á norðurhlið. Lítil gluggi er ofarlega á vesturhlið hans. Skúrinn er byggður upp að steinvegg að austan og sunnan. Bilið milli hússins og skúrsins er 1,20 m og liggur einn meter af norðurenda skúrsins samhliða húsinu.

Að kvöldi 4. febrúar s. l. kveikti ákærði Sigurður í vörum, sem hann átti í skúr þessum, í þeim tilgangi að fá greitt vátryggingarfé þeirra og var slökkviliðið kvatt út vegna brunna þessa kl. 2.24. Skemmdir urðu töluverðar af brunanum.

Á síðastliðnu hausti hafði ákærði Snorri til sölu f. h. Landsbanka Íslands vörur, sem bankinn hafði að veði fyrir skuldum Hallgríms Tuliniusar stórkaupmanns við bankann. Vörur þessar voru geymdar í skúr þessum. Vörur þessar keypti Sigurður, en hann skýrir svo frá, að áður en til þess kæmi, hafi Snorri beðið

sig að kveikja í þeim og boðið sér 5 þúsund krónur fyrir, en hann kveðst ekki hafa haft kjark í sér til þess og neitað því. Snorri hefur eindregið neitað þessu og engin vitni voru að þessu, að sögn Sigurðar. Er þetta því ósannað. Hinn 16. nóvember kveðst Sigurður hafa keypt vörurnar af Snorra sem umboðsmanni bankans og telur Snorri vel mega vera, að sá tími sé réttur. Vörurnar voru að nafnverði kr. 90 383.55, en af þeim var gefinn 30% afsláttur, svo að Sigurður keypti þær fyrir kr. 63 000.00 og samþykkti víxla fyrir kaupverðinu og hélt bankinn þeim. Vörurnar voru váttryggðar í Sjóváttryggingarfélagi Íslands h/f fyrir kr. 91 000.00 og var tryggingartímabilið frá 20. nóvember 1945 til 20. febrúar 1946. Sigurður heldur því fram, að þegar Snorri bauð honum vörurnar til kaups, hafi hann í og með talað um, að hann gæti kveikt í þeim. Þessu neitar Snorri, en játar hins vegar, að þeir hafi þegar eftir kaupin rætt um þann möguleika, að Sigurður kveikti í vörunum, og báðir eru þeir á einu máli um það, að þeir hafi oft eftir kaupin rætt um þessa fyrirhuguðu ikveikju. Þegar Sigurður keypti vörurnar, var það ætlun hans að selja það af þeim, sem unnt væri, en jafnframt hafði hann í huga að brenna hitt og segir hann þá hugmynd hafa spröttið af uppástungu Snorra um þetta. Sigurði tókst ekki að selja nokkuð af vörunum, enda voru þær meira og minna ófýsilegar og skemmdust af leka, að sögn Sigurðar, eftir að hann keypti þær. Þeir Snorri telja að e. t. v. hefði verið unnt að selja til útlanda eina tegund varanna, gæruskó, og mun Snorri hafa hvatt Sigurð til að reyna það, en ekkert varð úr því. Jafnframt þessum vörum Sigurðar, átti ákærði Jóhannes vörur í skúrnum, sem voru illseljanlegar, en váttryggðar fyrir 33 þúsund krónur frá 25. janúar til 25. marz s. l. Þeir Sigurður og Jóhannes ræddu um það sín á milli að kveikja í skúrnum, til þess að fá váttryggingarféð, og voru sammála um að láta af því verða, en Jóhannes vildi þó ekki fremja ikveikjuna sjálfur. Eitt sinn meðan þeir höfðu þetta í huga, sagði Sigurður Jóhannesi, að hann hefði fengið mann til að kveikja í skúrnum, en þyrfti að greiða honum 4 þúsund krónur fyrir og vildi hann, að Jóhannes greiddi helming þess fjár. Jóhannes var samþykktur því og samþykkti 2 þúsund króna víxil í þessu skyni og afhenti Sigurði. Jafnframt samþykkti hann annan víxil, að upphæð 3 þúsund krónur, og afhenti Sigurði, en óljóst er, hvernig á því stóð. Eigi varð þá úr því, að Sigurður fengi annan til ikveikjunnar, heldur framdi hann hana sjálfur. Jóhannes reyndi eitt sinn árangurslaust að fá ákærða Gísla til þess að kveikja í skúrnum. Fór hann með Gísla að skúrnum og sýndi honum hvernig hentugast væri að kveikja í honum, benti honum á að reka hendina inn um gat á hurðinni og kveikja í og vildi hann helzt, að Gísl gerði þetta þá að kvöldi sama dags. Til þess að styggja ekki Jóhannes, tók Gísl

ekki ólíklega í þetta, en kveðst aldrei hafa ætlað sér að gera þetta, enda gerði hann ekkert til þess.

Að kvöldi hins 4. febrúar s. l., var Sigurður undir áhrifum áfengis. Var þá farinn að nálgast gjalddagi fyrsta víxilsins, sem hann hafði samþykkt fyrir kaupverði varanna. Hann fór þá ein-samall í skúrinn, hellti olíu í rusl á gólfi hans og kveikti í því með eldspítu. Síðan læsti hann skúrnum og fór heim til Snorra, en þar var hann þá til húsa. Slökkviliðið kom brátt á vettvang og slökkti eldinn, án þess að hann breiddist til annarra húsa. Skemmdir urðu töluverðar á vörunum. Við mat, sem fram fór eftir brunann, reyndust vörur Sigurðar hafa verið að verðmæti kr. 81 721.56, en brunaleifar kr. 11 495.39. Skaðabætur, sem greiddar voru Sigurði, námu því kr. 69 926.17. Nokkurt þóf varð milli Sigurðar og Sjóvátryggingarfélags Íslands h/f áður en samkomulag náðist um framangreindar tölur, og fylgdist Snorri mjög vel með þeim samningum. Greiðsla bótanna fór þannig fram, að Landsbanka Íslands voru greiddar kr. 64 271.28, þ. e. a. s. víxlar þeir, er Sigurður hafði samþykkt fyrir andvirði varanna, en sjálfum voru Sigurði greiddar kr. 5654.89. Jóhanesi voru greiddar í skaðabætur fyrir brunatjón á sínum vörum kr. 12 027.96.

Sigurður kveðst ekki hafa álitnið íbúðarhús vera í hættu þó að skúrinn bryn timer. Auk þess taldi hann, að slökkviliðið mundi á augabragði slökkva eldinn, en honum virðist hafa verið nokkuð sama um, hvort vörurnar eyðilegðust af eldi eða vatni.

Álit Jóns slökkviliðsstjóra Sigurðssonar og Sveins yfirlögregluþjóns Sæmundssonar á hættu þeirri, er stafaði af íkveikjunni í skúrnum, er þetta: „Með tilliti til þess, að hér er um litinn skúr að ræða, með eldtraustum veggjum að skúrnum á lóðunum nr. 7 við Miðstræti og nr. 26 við Þingholtsstræti og þar sem hann er eigi áfastur við íbúðarhúsið nr. 5 við Miðstræti, og þar sem íkveikjan á sér stað um kl. 20.00 og næstum því algert logn á þeim tíma, þá teljum vér, að lífshætta hafi eigi stafað af þessari íkveikju eða yfirvofandi tjón á eignum annarra manna.“ Samkvæmt vottorði Veðurstofunnar var veður hér í bæ, þegar kveikt var í skúrnum, ENE 1 og rigning.

Þar sem ætíð hlýtur nokkur almannahætta að vera samfara íkveikju sem þeirri, er nú hefur verið lýst, þykir brot Sigurðar varða við 164. gr. 1. mgr. og 248. gr. hegningarlaganna. Með samráði sínu við ákærða Sigurð um fyrirhugaða íkveikju í skúrnum, svo og með því að greiða ákærða Sigurði 2 þúsund króna víxil í því skyni að láta brenna skúrinn, þykir ákærði Jóhannes, er átti einnig vörur í skúrnum og fékk vátryggingarfé greitt fyrir þær, hafa líka brotið ákvæði sömu hegningarlagagreina, svo og með því að reyna að fá ákærða Gísla til þess að kveikja í skúrnum, sbr. 20. gr. hegningarlaganna. Hins vegar þykja eftir atvikum

ekki vera sönnuð þau afskipti á ákærða Snorra af þessari brennu, að þau verði metin honum til refsingar út af fyrir sig.

Vegna þessa bruna hefur Sjóvátryggingarfélag Íslands h/f krafist þess, að ákærðu Sigurður, Jóhannes og Snorri verði in solidum dæmdir til að greiða sér í skaðabætur kr. 87 054.13 ásamt 6% ársvöxtum frá 6. apríl s. l. (greiðsludegi bótanna) til greiðsludags. Bótakrafan sundurliðast þannig:

Greiddar bætur til Sigurðar samkvæmt mati	kr.	69 926.17
Matskostnaður	—	3 500.00
Samtals	kr.	73 426.17
Greiddar bætur til Jóhannesar samkvæmt mati ..	kr.	12 027.96
Matskostnaður	—	1 500.00
Samtals	kr.	13 527.96
Alls til beggja	kr.	87 054.13

Þessum kröfum er eigi andmælt af hálfu Jóhannesar. Af Sigurðar hálfu er talið, að hann beri ábyrgð á upphæðinni a. m. k. að sínum hluta, en vöxtum mótmælt frá fyrri tíma en stefnudegi og einnig sem of háum.

Af hálfu Snorra er kröfum þessum mótmælt sem honum óviðkomandi röngum og órökstuddum, enda verður hann ekki talinn skaðabótaskyldur fyrir þessa brennu frekar en refsiverður. Þar sem ástæðulaust er að efast um réttmæti matskostnaðarupphæðarinnar, teljast kröfuupphæðirnar réttar. Mótmælin gegn vaxtakröfunni þykja eigi á rökum reist, þar sem félagið gat eigi sett kröfu sína fram fyrr en raun varð á og upphæð vaxtakröfunnar er lög-mæt. Þykir því krafan að öllu leyti réttmæt og verður tekin til greina gegn þeim ákærða Sigurði og ákærða Jóhannesi.

Íkveikja í Vonarstræti 4.

Kl. 3.40 aðfaranótt 18. febrúar s. l. var slökkviliðinu tilkynnt, að eldur hefði kviknað í skúr bak við húsið Vonarstræti 4 hér í bæ. Slökkviliðið fór á vettvang og slökkti og urðu mjög litlar skemmdir af eldinum. Skúr þessi var vörugeymsla H. A. Tulinius h/f og voru vörubirgðir þær, er í skúrnum voru, og vörubirgðir félagsins og skrifstofugögn inni í húsinu Vonarstræti 4 váttryggð í Sjóvátryggingarfélagi Íslands h/f fyrir kr. 170 000.00. Skúr þessi er steinsteyptur með timburþaki, múrhúðuðu að innan, en báru-járnklæddur að utan og er hann byggður sem bifreiðageymsla. Sambyggt skúrnum að norðan er járnklætt gamalt timburhús, 50 fermetrar að stærð, ein hæð og ris, sem notað er sem vörugeymsla Gottfred Bernhöft & Co. h/f. Eldvarnarveggur er á milli hússins og skúrsins upp að þaki hans. Við skúrþakið eru þrír smá glugg-

ar á húsinu, á veg niðri við þakklæðningu skúrsins, og járnklædd hlið hússins er um 1.5 m á hæð fyrir ofan skúrinn.

Ákærði Jóhannes hefur játað að hafa kveikt í skúrnum að beiðni ákærða Snorra og hefur Snorri játað það rétt vera. Þeir eru sam-mála um, að Snorri hafi beðið Jóhannes að gera þetta og boðið honum friðindi fyrir og að þetta hafi verið gert í þeim tilgangi að svikja út váttryggingarfé vörubirgðanna í skúrnum. Jóhannes féllst á að gera þetta. Snorri skýrir svo frá, að það hafi verið ákveðið, að Jóhannes fremdi íkveikjuna eftir nánari ákvörðun sinni. Ekki kveðst hann þó hafa nefnt við Jóhannes, að hann hiði með íkveikjuna, því að Jóhannes hafi verið farinn frá sér, þegar hann (Snorri) athugaði, hvort hagur mundi vera að því að kveikja í skúrnum. Við þá athugun kveðst hann hafa séð, að tjón mundi vera að því, en þá var Jóhannes farinn og hann náði ekki í hann. Hafi svo Jóhannes kveikt í skúrnum næstu nótt og hurð skúrsins þá verið ólæst vegna þess, að læsing hennar hafði þá verið biluð í nokkra daga, en ekki vegna þess, að Snorri skildi hana eftir ólæsta vegna hinnar fyrirhuguðu íkveikju.

Hafi hurðinni að visu verið tyllt aftur með þremur nöglum. Jóhannes skýrir svo frá, að þeir hafi átt tvö samtöl um þessa íkveikju og hafi hið síðara verið daginn fyrir íkveikjuna og hafi þeir þá ákveðið, að hún skyldi framin næstu nótt og hafi Snorri ætlað að skilja skúrinn eftir ólæstan um kvöldið, svo að Jóhannes kæmist inn í hann um nóttina. Kveðst Jóhannes ekkert hafa átt að fá fyrir íkveikjuna, nema allar vörurnar í skúrnum eyðilegðust. Jóhannes fór á dansleik um kvöldið og drakk sig ölvæðan. Eftir dansleikinn fór hann inn í skúrinn, rakti þar um-búðapappír niður af rúllu, setti hann í eitt horn skúrsins og kveikti í með eldspitu. Síðan fór hann á brott. Ekkert greiddi Snorri Jóhannesi fyrir verk þetta, og segir Jóhannes hann hafa ávitað sig fyrir að láta íkveikjuna mistakast. Skemmdir á skúrnum urðu engar við eld þennan, en í bætur fyrir skemmdar vörur af eldinum greiddi Sjóváttryggingarfélag Íslands h/f kr. 420.94, og tók Snorri við þeim bótum f. h. H. A. Tulinius h/f.

Undir rannsókn málsins var Jóni Sigurðssyni slökkviliðsstjóra og Sveini Sæmundssyni yfirlöggregluþjóni falið að athuga, hver hætta hefði getað stafað af íkveikju þessari. Um þetta hafa þeir látið uppi og staðfest álit þetta: „Með tilliti til þess að íkveikjan átti sér stað um nótt, slökkviliðið kvatt til starfa kl. 3.40, og ef að eldsins hefði eigi orðið vart eins fljótt og raun varð á, þá teljum vér nokkra hættu á, að eldurinn mundi hafa getað náð því, að brjótast upp í gegnum hið múrhúðaða þak, inn um fyrrnefndan glugga og hlið á geymsluhúsinu og þannig teflt í hættu töluverðum verðmætum annarra, geymsluhúsi og vörulager. Með tilliti til þess, að lygnt veður var, er íkveikjan átti sér stað (2—4 vindstig),

teljum vér eigi hættu á að útbreiðsla eldsins mundi hafa getað náð til fleiri húsa en fyrrnefnds geymsluhúss á lóð Kirkjuhvals.“ Vitað er samkvæmt vottorði Veðurstofunnar, að vindur var S 2 kl. 2 þessa nótt, en SSE 4 kl. 5 sömu nótt. Með tilliti til þessarar álitsgerðar, þykir framangreint brot ákærðu varða við 164. gr. 1. mgr. og 248. gr. hegningarlaganna.

Af hálfu Sjóvátryggingarfélags Íslands h/f er þess krafizt, að ákærðu Snorri og Jóhannes verði dæmdir in solidum til að greiða félaginu hinar útlögðu skaðabætur, kr. 420.94, auk matskostnaðar o. fl. kr. 50.00, alls kr. 470.94, ásamt 6% ársvöxtum frá 28. júní s. l. til greiðsludags. Krafa þessi er samþykkt af hálfu ákærðu og verður tekin til greina.

Baldursgata 12.

Snorri Jónsson hefur í um tvö ár átt húsið nr. 12 við Baldursgötu hér í bænum. Það er skúrbyggt, lítið timburhús, járnklætt, ein hæð, frekar lág. Núverandi brunabótaverð hússins er kr. 12 700.00. Á siðastliðnum vetri bjó í húsinu ekkja með syni sínum, uppkomnum, unglingsstúlku og 10 ára telpu. Hús þetta keypti Snorri í þeim tilgangi að byggja á lóð þess. Á siðastliðnum vetri datt honum í hug að brenna húsið, ekki vátryggingarfjárins vegna, heldur til þess að losna við það af lóðinni. Eitt sinn í vetur komu þeir Snorri, Jóhannes og Þórður saman að húsi þessu, sem er í grennd við heimili Snorra. Snorri stakk þá upp á því við hina, að þeir kveiktu í húsi þessu fyrir sig, og bauð þeim kr. 5000.00 alls fyrir. Þeir gengu í húsportið og bentu Snorri hinum þar á glugga, sem hann stakk upp á að þeir opnuðu og kveiktu þar í. Jóhannes heldur því fram, að Snorri hafi beðið þá að kveikja í húsinu á næturþeli og ráðlagt þeim að nota benzin við íkveikjuna. Hvorugs þessa minnst Snorri.

Snorri kveðst hafa talað um við Jóhannes og Þórð í þetta sinn að gæta þess, að enginn væri í húsinu, þegar þeir kveiktu í því. Jóhannes og Þórður eru sammála um, að þeir hafi neitað þessari beiðni Snorra. Segir Jóhannes þá hafa neitað þessu vegna þess að ekkjan svæfi í húsinu og aðstaðan til íkveikjunnar væri afleit. Þórður kveðst hafa spurt Snorra, hvort hann ætlaði að brenna fólkið inni, en Snorri hafi svarað því svo, að það gæti forðað sér.

Snorri segir Jóhannes hafa tekið fremur illa í beiðni sína um að kveikja í húsi þessu, en Þórð skár, án þess þó að lofa nokkru. Eftir þetta ræddu Snorri og Jóhannes álloft um íkveikju í þessu húsi, en þeir telja þau viðtöl ekki hafa verið alvarlega meint. Sigurður Jónsson ber, að Snorri hafi nokkrum sinnum á siðastliðnu hausti og vetri beðið sig að kveikja í Baldursgötu 12. Kveðst hann ekkert hafa gefið út á þá beiðni og aldrei hafa lofað að framkvæma hana né gert nokkuð til þess. Ekki kveðst Snorri

minnst þess að hafa beðið Sigurð að kveikja í þessu húsi, en eigi vill hann þó neita, að svo hafi verið. Hvorki Jóhannes né Þórður gerðu nokkuð til þess að kveikja í húsinu. Kveðst Þórður mjög hafa áminnt Jóhannes um að láta Snorra ekki ginna sig til þessa né annarra óhæfuverka. Snorri kveðst eitt sinn hafa sagt Jóhannesi, að hann væri hættur við að brenna húsið. Ekki kveðst hann hafa sagt Þórði þetta. Hafa talið það ástæðulaust.

Undir rannsókn málsins var Jóni Sigurðssyni slökkviliðsstjóra og Sveini Sæmundssyni yfirlögregluþjóni falið að athuga, hver hætta hefði getað stafað af íkveikju í húsi þessu, ef hún hefði verið framkvæmd. Um þetta hafa þeir látið uppi og staðfest það alit, að þó að eldur kæmi upp í Baldursgötu 12, stafaði nágranna-húsum þess eigi hætta af því og möguleikar á björgun íbúa hússins, ef í því kviknaði, væru mjög miklir, jafnvel þó að eldurinn kæmi upp að nóttu til. Af framanskráðu er ljóst, að Jóhannes, Þórður og Sigurður hafa ekkert aðhafzt í sambandi við hús þetta, er refsingu varði og beiðni Snorra, að Sigurður kveikti í húsinu þykir ekki þannig vaxin að refsiverð tilraun sé. Aftur á móti er beiðni hans um, að Jóhannes og Þórður kveiktu í húsinu og afhafnir hans í sambandi við þá beiðni þannig að refsiverð tilraun verður að teljast, og þar sem ætíð hlýtur að vera nokkur almennahætta því samfara að kveikja í íbúðartimburbúsi inn í húsaþyrpingu, enda þótt nokkur spölur sé til næstu húsa, þykir brot Snorra varða við 164. gr. 1. mgr. og 248. gr., sbr. 20. gr. hegningarlaganna.

Sumarbústaður við Grafarholt.

Á síðastliðnum vetri keypti ákærði Þórður vörur fyrir 45 þúsund krónur af ákærða Snorra og útvegaði Snorri honum geymslu fyrir vörur þessar í sumarbústað nálægt Grafarholti í Mosfellsveit, en í nokkrum hluta bústaðarins var búið. Þórður skýrir svo frá, að skömmu eftir að hann flutti vörurnar í bústaðinn hafi Snorri stungið upp á því við sig að hann (Þórður) fengi meira af vörum frá sér og ákærða Sigurði í bústaðinn, váttryggði þær hátt og brenndi síðan bústaðinn með þeim í. Þessu kveðst Þórður hafa neitað og af ótta við, að Snorri léti kveikja í bústaðnum, kveðst hann ekki hafa váttryggt vörurnar í honum. Snorri neitar að hafa minnst á íkveikju í þessum sumarbústað við Þórð og við sampröfun náðist ekkert samræmi um þetta. Jóhannes heldur því fram, að Þórður hafi ætlað að kveikja í sumarbústað þessum, en hafi síðan hætt við það sökum þess, að fólk bjó í honum. Þar sem svo óljóst er, hvernig þessum hugleiðingum var háttað og þær leiddu eigi til neinna framkvæmda, verða ákærðu eigi sakfelldir fyrir þetta atriði.

Sumarbústaður í Kringlumýri.

Ákærði Sigurður Jónsson skýrir svo frá, að meðan uppi voru ráðagerðirnar um Akranessbrennuna, hafi komið til orða milli sín og Þórðar að útvega sumarbústað, sem Þórður setti váttryggðar vörur í, og kveikja síðan í honum. Út frá þessum hugleiðingum hafi Þórður eftir sinni ábendingu keypt sumarbústað einn í Kringlumýri hér við bæinn og flutt í hann vörur, þar á meðal vörur úr Grafarholtsbústaðnum. Hafi Sigurður síðan að beiðni Þórðar tekið að sér að kveikja í bústaðnum og átt að fá fyrir það 11 þúsund krónur frá Þórði. Einnig hafi komið til tals, að Sigurður hefði í þessari brennu fatnaðarvöru fyrir 4—5000 krónur. Vörur þessar voru þó aldrei fluttar í sumarbústaðinn. Segir hann tímann til þessarar íkveikju eigi hafa verið kominn, þegar rannsókn málsins hófst, og víst er, að eigi var kveikt í bústað þessum.

Þórður segir það rétt vera, að hann hafi eftir ábendingu Sigurðar keypt sumarbústað þennan og í því skyni að geyma í honum vörur, er hann hafði undir höndum, og hafði bæði í umboðssölu fyrir ýms fyrirtæki og átti sjálfur. Vörur í bústaðnum váttryggði hann hjá Sjóváttryggingarfélagi Íslands h/f fyrir 180 þúsund krónur yfir tímabilið 17. maí til 7. ágúst s. l. Vörurnar, sem hann geymdi í Grafarholtsbústaðnum, flutti hann í þennan bústað. Segir hann Snorra hafa stungið upp á því við sig að brenna þennan bústað og hafi hann viljað fá að hafa vörur í honum, sem þar skyldi svo brenna. Þessu neitar Snorri og segir aldrei hafa verið á þetta minnst þeirra á milli, og við samprófun héldu þeir hvor við sína staðhæfingu um þetta. Þórður kveðst engar vörur hafa viljað taka af Snorra í bústaðinn og ekkert hafa rætt við hann þá uppástungu hans að brenna bústaðinn. Um Sigurð í sambandi við brennu bústaðar þessa heldur Þórður því fram, að hann hafi drukkinn boðizt til að kveikja í honum fyrir 11 þúsund krónur, en Þórður hafi eytt þessu og sagt Sigurði að hætta að hugsa um þetta. Við samprófun skýrði Þórður svo frá, að hann hafi talað líklega við Sigurð um þessi efni, þannig að Sigurður hafi mátt halda, að hann vildi að kveikt yrði í bústaðnum, en þó hafi þetta aldrei verið ætlun sín í alvöru. Jóhannes hefur borið, að hann hafi heyrt Þórð og Sigurð, hvorn í sínu lagi, tala um þessi brennuáform og enn fremur heldur hann því fram, að Snorri hafi eftir Akranessbrunann sagt sér, að hann ætlaði að láta eitthvað af vörum í sumarbústað Þórðar og láta þær brenna þar og hafa þær á nafni hans (Þórðar), svo að sitt nafn kæmi þar hvergi nærri opinberlega. Í þessum sumarbústað var aldrei kveikt og eigi er vitað að nokkuð hafi verið unnið að því að fremja þar íkveikju.

Það sem að framan er rakið um þessar íkveikjuhugleiðingar, þykir eigi þannig vaxið, að ákærðu verði sakfelldir fyrir það.

Hús á Kvíabryggju í Grundarfirði.

Í vetur og vor stóðu Snorra til boða til kaups eignir á Kvíabryggju í Grundarfirði og átti hann viðræður við annan eiganda eignanna um þessi kaup, án þess að nokkuð yrði úr þeim. Snorri og Jóhannes ræddu eitt sinn saman um þessi væntanlegu kaup og ræddu þeir þá um þann möguleika að hafa á eignum þessum sumargistihús í sumar og láta síðan húsið brenna í haust. Snorri fullyrðir, að Jóhannes hafi borið þetta í tal, en Jóhannes man ekki hvor hóf máls á því. Hins vegar segist Snorri hafa tekið þessari hugmynd alllíklega. Eins og áður segir, varð ekki af kaupum þessum, og ákærðu gerðu ekkert til að koma íkveikjuhugmyndinni í framkvæmd og hafa þeir því eigi bakað sér refsíabyrgð með þessum hugleiðingum.

Samkomuhúsið Iðnó.

Ákærði Jóhannes skýrir svo frá, að um mót febrúar og marz s. l. hafi Sigurður sagt sér, að hann hefði verið beðinn að kveikja í samkomuhúsinu Iðnó hér í bæ og sér verið boðnar 20 þúsund krónur fyrir verkið, en hann hafi viljað fá 30 þúsund krónur fyrir það og búast við að geta fengið það og skyldi Jóhannes fá helming launanna, ef hann aðstoðaði sig við íkveikjuna. Jóhannes kveðst hafa tekið þessu líklega, en ekki lofað því. Síðar kveðst hann hafa komið að því, að búið væri á háalofti hússins og þá hafi hann sagt Sigurði, að af þeim sökum vildi hann ekki aðstoða hann við íkveikjuna, en þá hafi Sigurður sagt, að þetta áform myndi vera úr sögunni, því að sá, sem hefði beðið sig um að kveikja í húsinu, sem Jóhannesi skildist helzt vera skrifstofustjóri samkomuhússtjórnarinnar, vildi ekki greiða sér nógu mikið fyrir það. Sigurður segir það rétt vera, að hann hafi fyrir nokkru sagt Jóhannesi, að farið hefði verið fram á við sig að kveikja í samkomuhúsinu Iðnó og að maðurinn, sem hefði farið fram á þetta við sig, vildi greiða 30 þúsund krónur fyrir verkið, en það þætti sér alltof lág upphæð og væri þetta ekki vinnandi fyrir minna en 40 þúsund krónur, en svo háa upphæð væri maðurinn ófáanlegur til að greiða. Segir hann Jóhannes hafa verið fúsan til að vinna verkið fyrir þá upphæð, sem stóð til boða, og hafi hann við og við verið að minnast á þetta við sig, sem ætíð eyddi umtali um það. Hafi þetta umtal síðan dáið útaf.

Sigurður heldur því eindregið fram, að það hafi verið tilhæfulaus uppspuni sinn, að hann hafi verið beðinn að kveikja í sam-

komuhúsinu og að þetta fleipur sitt hafi spunnizt út af einhverju „snakki og kjaftæði“.

Forstjóri samkomuhússins Iðnó hefur eindregið neitað fyrir rétti, að hann vitni nokkra hæfu í því, að Sigurður hafi verið beðinn að kveikja í húsinu.

Ákærðu gerðu ekkert til að koma íkveikju þessari í framkvæmd, og verða hugleiðingar þeirra og umtal um hana eigi metnar þeim til sakfellingar.

Vélbáturinn Teddy.

Á síðastliðnum vetri gerðu ákærði Þórður og Guðmundur Guðmundsson kaupmaður, Vesturgötu 20 í Hafnarfirði, samninga um, að Guðmundur seldi Þórði vélbátinn Teddy, 20 smálesta bát, og var Snorri milligöngumaður um þessa samninga. Guðmundur gat eigi afhent bátinn í umsömdu ástandi á umsömdum tíma, og riftaði þá Þórður kaupnum.

Í sambandi við þennan bát gengu Snorri, Sigurður, Þórður og Jóhannes um skeið með þær hugmyndir að taka bátinn á leigu og senda hann hlaðinn vátryggðum vörum í söluferð með ströndum fram, eða fá eiganda bátsins til að leggja bátinn til í þessa ferð og eiga einnig í honum vátryggðar vörur og sökkva síðan bátnum í því skyni að fá vátryggingarverð farmsins. Um þetta ræddu þessir menn fram og aftur og voru með ýmsar bollaleggingar um þetta, sem allar virðast þó hafa verið meira og minna í lausu lofti. Virðist vilji þeirra til þessa verks hafa verið missterkur, en sérstaklega hefur Snorri haft forustuna í umræðum um þetta. Þetta var talfært við eiganda bátsins og stungið upp á því við hann, að vera með í þessu fyrirtæki, en annað virðast ákærðu ekki hafa gert til að koma þessu í framkvæmd. Verður eigi litið svo á, að þetta atriði sé refsivert ákærðu, og þykir eigi ástæða til að fara nánar út í atvikalýsingu þess.

Vélbáturinn France.

Aðfaranótt 13. febrúar 1944 kviknaði í v/b France, RE 159, gömlu 9 smálesta bátskrifli, sem stóð uppi í skipasmiðastöð Péturs Ottasonar hér í bænum. Jafnframt varð sprenging í bátnum og við hana losnaði þilfarið frá byrðingnum frá stefni og aftur að stýris-húsi og lyftist að framan, allt að því einn meter. Bát þennan átti ákærði Snorri á þessum tíma. Hafði keypt hann haustið áður af Sigurði Berndsen, Grettisgötu 71 hér í bæ. Afsalið er dagsett 21. október 1943 og afsalsverð talið 18 þúsund krónur. Eignayfirfærsla á bátnum stóð þá í sambandi við önnur viðskipti, og telur Sigurður sennilegt, að Snorri hafi talið sér bátinn 40—50 þúsund króna virði. Hinn 30. október 1943 vátryggði hann bátinn hjá umboðsmanni Fireman's Insurance Company hér í bæ fyrir 75

þúsund krónum. Grunur lék á, að bruni þessi og sprenging væri af völdum Snorra, og fór fram rannsókn um mál þetta, en ekkert sannaðist um upptök eldsins eða sprengingarinnar. Í sambandi við þetta mál, sem hér liggur fyrir, hefur Snorri verið mjög um það spurður, hvort hann hafi ekki verið þessa valdur eða vitað um, hver framdi þetta, en hann hefur staðfastlega synjað fyrir það, og er ósannað, að hann hafi átt þátt í þessu.

Kæra Óskars Henry Franzsonar.

Þegar ákærði Jóhannes var að flytja vörur sínar til Akraness í brennuna, fékk hann Óskar Henry Franzson bifreiðarstjóra, Vifilsötu 2 hér í bæ, til þess að fara þangað með vörur eina ferð og var Jóhannes með honum í þeirri ferð. Ekki nefndi Jóhannes áður en ferðin var farin, að nokkur vandkvæði yrðu á að greiða gjaldið fyrir hana. Að lokinni ferðinni krafði Óskar hann um ökugjaldið kr. 390.59, en þá gat Jóhannes eigi greitt það, sagðist vera peningalaus, en lofaði að greiða það síðar. Úr því varð þó ekki. Þetta athæfi Jóhannesar varðar hann refsingu samkvæmt 248. gr. hegningarlaganna. Óskar hefur krafizt þess, að Jóhannes verði dæmdur til að greiða sér ökugjaldið, kr. 390.59, og auk þess kr. 50.00 fyrir snúninga og vinnutap vegna sviksemi hans, alls kr. 440.59. Þessa kröfu hefur Jóhannes samþykkt og verður hún tekin til greina.

Skjalafals Jóhannesar Pálssonar.

Hinn 10. og 12. febrúar s. l. fékk Jóhannes Þórð Sveinsson, bifreiðarstjóra til heimilis á Fossi í Staðarsveit, kunningja sinn, til að samþykkja fyrir sig í greiðaskyni tvo víxla, annan að upphæð kr. 7200.00, en hinn að upphæð kr. 7300.00 og til þess að rita nafn bróður Þórðar, Guðbrands Sveinssonar rafmagnsmanns, til heimilis á Fossi í Staðarsveit, sem samþykkjanda á tvo aðra víxla, annan að upphæð kr. 7500.00, en hinn að upphæð kr. 6000.00.

Jóhannes skýrir svo frá tildrögum til þess, að hann fékk Þórð til að skrifa á víxlana, að þeir Snorri Jónsson og Hallgrímur Tulinius stórkaupmaður, stjórnendur H. A. Tulinius h/f, hafi beðið sig að fá einhverja menn til þess að samþykkja víxla, sem þeir (Snorri og Hallgrímur) gætu selt í banka. Hafi þeir sagt mundu greiða víxlana á gjalddögum og yrðu þeir því ekki samþykkjendunum til бага. Hins vegar yrði þetta þeim til góðs, því að skilvisleg greiðsla víxlanna í bankanum vekti traust bankans á samþykkjendum. Segir Jóhannes sér hafa skilizt á Hallgrími og Snorra, að ef einhver fengist til að samþykkja fyrir þá víxla í greiðaskyni, mundu þeir ef til vill láta greiða koma á móti. Jóhannes kveðst hafa lofað þeim að reyna þetta. Þeir Hallgrímur og Snorri neita

þessari skýrslu Jóhannesar. Þeir halda því fram, að vixlar þessir séu af því spróttnir, að Jóhannes hafi í vetur keypt allmikið af vörum af H. A. Tulinius h/f fyrir kr. 30 000.00 að sögn Hallgríms og greitt þær með vixlum, samþykktum af honum sjálfum. Hafi firmað síðan gefið þá út og selt Landsbankanum. Vixlar þessir áttu að sögn Hallgríms að falla í marz og apríl s. l. Þeir Hallgrímur og Snorri segjast oft hafa farið fram á það við Jóhannes, að hann tryggði greiðslu þessara vixla, t. d. með vöruvixlum eða vixlum, sem hann útvegaði, og hafi vixlarnir, sem Þórður ritaði á, verið til komnir á þennan hátt. Við samprófun um þetta ágreiningsatriði Jóhannesar annars vegar og Snorra og Hallgríms hins vegar hefur ekkert samræmi náðst. Þeir Hallgrímur og Snorri fylltu út vixileyðublöðin að tölum til áður, en að sumu öðru leyti eftir að Þórður ritaði á þau. Eftir að Þórður hafði ritað á þá, afhenti Jóhannes Hallgrími og Snorra þá. Hallgrímur telur, að firmað hafi ekki reynt að selja þessa vixla, en Snorri telur, að Landsbankanum hafi verið boðnir þeir, en hann ekki viljað kaupa þá. Vixlar þessir voru í vörzlum firmans og í sumar hófst það handa um að innheimta þá hjá samþykkjendum. Kannaðist Guðbrandur þá eigi við að hafa ritað samþykki sitt á þá og óskaði rannsóknar um málið.

Jóhannes skýrir svo frá, að eftir að hann hafi tekið að sér að útvega vixlasamþykkjendurna, hafi hann eitt sinn verið að drekka kaffi í veitingastofu einni hér í bænum með Guðbrandi Sveinsyni og þá hafa slegið upp á því við hann, hvort hann vildi samþykkja eða skrifa upp á vixla fyrir sig. Kveðst hann hafa sagt Guðbrandi, að öruggt væri, að vixlarnir yrðu greiddir, en heldur að hann hafi ekki sagt nokkuð nánar um þetta og man, að hann nefndi hvorki hve marga vixla væri um að ræða né upphæðir þeirra. Segir hann Guðbrand hafa svarað þessu með orðunum: „Jú, ætli það ekki“, og hafi þeir ekki rætt þetta nánar og Guðbrandur engin loforð gefið um þetta. Jóhannes kveðst hafa verið með vixlana á sér og hafa beðið Guðbrand að skrifa á þá þarna í veitingastofunni, en hann hafi verið að flýta sér og ekki sagzt mega vera að því og segir Jóhannes vel mega vera, að Guðbrandur hafi sagzt ekki mega vera að því þá að athuga þetta málefni. Vegna þess asa, sem á Guðbrandi var, kveðst Jóhannes hafa spurt hann, hvort hann mætti ekki láta Þórð, bróður hans, skrifa upp á vixlana fyrir hann. Þessu heldur hann, að Guðbrandur hafi engu svarað, heldur farið út í þeim svifum. Eftir þetta talaði Jóhannes aldrei við Guðbrand um þetta. Guðbrandur minnst ekki þessa samtals í veitingastofunni né að Jóhannes hafi beðið sig að skrifa upp á vixla fyrir sig eða aðra og hann neitar að hafa nokkru sinni samþykkt, að Þórður ritaði á nokkra vixla fyrir sig. Við samprófun Jóhannesar og Guðbrands náðist ekkert samræmi um

þau atriði, er þá greinir á um. Jóhannes skýrir nú svo frá, að eftir að hann skildi við Guðbrand í veitingastofunni, hafi hann farið rakteitt í símastöðina hér í bænum og hitt Þórð Sveinsson þar af tilviljun. Virðist svo sem Þórður hafi skömmu áður ritað samþykki sitt á áðurnefnda tvo vixla í greiðaskyni við Jóhannes, eftir að Jóhannes hafði sagt honum, að þetta væri sér hagkvæmt og yrði Þórði ekki til neinna útgjalda. Þegar Jóhannes hitti Þórð í símastöðinni, eins og áður segir, tók hann vixileyðublöðin upp og bað Þórð að rita nafn Guðbrands sem samþykkjanda á þau. Það vildi Þórður ekki gera, en þá sagðist Jóhannes hafa hitt Guðbrand og beðið hann að skrifa upp á vixlana, en hann hefði ekki mátt vera að því og væri Þórði óhætt að rita á þá, enda yrðu þeir aldrei Guðbrandi til útgjalda. Þórði skildist á þessu, að Guðbrandur væri því samþykkur að vera á vixlunum og þess vegna ritaði hann nafn hans sem samþykkjanda á þá.

Sá verknaður Jóhannesar, sem nú hefur verið lýst, varðar við 155., sbr. 22. gr. hegningarlaganna. Mál Þórðar Sveinssonar er afgreitt sérstaklega.

Skjalafals Snorra Jónssonar.

Með bréfi, dagsettu 7. júní s. l., fór bróðir ákærða Snorra, Kristján Jörgen Jensen Jónsson sjómaður, Nönnugötu 8 hér í bæ, þess á leit, að rannsókuð yrði fölsun nafns síns á átta vixla, að upphæð samtals kr. 109 300.00, sem allir voru í Búnaðarbanka Íslands, og fölsun nafns síns og bróður síns, Hafliða Jónssonar sjómanns, Nönnugötu 8, á 30 þúsund króna vixil og tryggingarbréf í húseigninni Nönnugötu 8 fyrir þeim vixli, sem Pétur Pétursson stórkaupmaður, Sólvallagötu 66, ætti. Rannsókn hefur farið fram um þetta efni og hefur Snorri viðurkennt að hafa ritað nafn Jörgens og Hafliða í heimildarleysi á 30 þúsund króna vixilinn og tryggingarbréfið og nafn Jörgens í heimildarleysi á flesta vixlana og raunar ekki með leyfi hans, nema á einn þeirra.

Árið 1934 eignuðust þeir bræður Snorri, Jörgen og Hafliði húseignina Nönnugötu 8 og hafa átt hana í sameign síðan. Framangreindur 30 þúsund króna vixill og tryggingarbréfið, er honum fylgir, eru dagsett 16. júní 1945, og er gjalddagi vixilsins 11. maí 1948. Þennan dag, 16. júní 1945, eða um sama leyti, keypti Pétur Pétursson stórkaupmaður vixil þennan og tryggingarbréf af Snorra, en með tryggingarbréfinu er Nönnugata 8 veðsett með þriðja veðrétti og uppfærslurétti næst á eftir áhvilandi veðskuldum, Pétri Péturssyni eða þeim, sem hann framselur vixilinn. Á vixlinum er nafn Snorra sem samþykkjanda, Jörgens útgefanda og Hafliða ábekings, en nöfn þeirra allra standa undir tryggingarbréfinu. Bæði Jörgen og Hafliði hafa synjað fyrir að hafa ritað nöfn sín á þessi skjöl og Snorri hefur játað að hafa ritað þau í algeru

heimildarleysi. Hann minntist aldrei á þetta efni við Hafliða. Hins vegar skýrir hann svo frá, að hann hafi einhvern tíma minnt á við Jörgen, að sig vantaði peninga í bili og mundi þurfa að veðsetja húsið til að fá þá. Þessu segir hann Jörgen hafa svarað á þá leið, að það gæti komið til athugunar síðar, en ekki varð af því, að Snorri nefndi þetta við hann aftur. Þessa samtals minnst Jörgen ekki. Þegar Snorri ritaði nöfn þeirra Jörgens og Hafliða á skjöl þessi, reyndi hann að líkja eftir rithöndum þeirra. Pétur Pétursson á skjöl þessi enn, en hefur veðsett þau Landsbanka Íslands. Hinir vixlarnir, sem hér koma til álita, eru þessir:

1. Kr. 10 000.00, útgefinn 4. des. 1945, gjalddagi 4. júní 1946. Samþykkjandi Snorri Jónsson, útgefandi Jörgen Kr. Jónsson.
2. Kr. 20 000.00, útgefinn 18. marz 1946, gjalddagi 20. maí s. á. Samþykkjandi og útgefandi hinir sömu.
3. Kr. 3500.00, útgefinn 23. marz 1946, gjalddagi 24. maí s. á. Samþykkjandi Snorri Jónsson, útgefandi ákærði Sigurður Jónsson, ábekingur Jörgen Kr. Jónsson.
4. Kr. 20 000.00, útgefinn 30. marz 1946, gjalddagi 30. júní s. á. Samþykkjandi Snorri Jónsson, útgefandi Jörgen Kr. Jónsson.
5. Kr. 20 000.00, útgefinn 15. apríl 1946, gjalddagi 12. júní s. á. Samþykkjandi og útgefandi hinir sömu.
6. Kr. 14 000.00, útgefinn 24. apríl 1946, gjalddagi 24. maí s. á. Samþykkjandi og útgefandi hinir sömu.
7. Kr. 1800.00, útgefinn 8. maí eða marz (illlæsilegt hvort heldur er) 1946, gjalddagi 8. ágúst s. á. Samþykkjandi Jörgen Kr. Jónsson, útgefandi Snorri Jónsson.
8. Kr. 20 000.00, útgefinn 13. maí 1946, gjalddagi 13. nóvember s. á. Samþykkjandi Snorri Jónsson, útgefandi Jörgen Kr. Jónsson.
9. Kr. 20 000.00, útgefinn 22. maí 1946, gjalddagi 20. júlí s. á. Samþykkjandi Snorri Jónsson, útgefandi Viktoría Guðmundsdóttir f. h. manns síns, Jörgens Kr. Jónssonar.

Um nafnaáritanir á vixla þessa er þannig farið, að Snorri hefur ritað sitt nafn á þá og nöfn Jörgens og Sigurðar og reyndi hann að líkja eftir rithöndum þeirra við áritanir nafna þeirra, en eiginkona Jörgens, Viktoría Guðmundsdóttir, ritaði sem útgefandi f. h. Jörgens á síðasttalda vixilinn. Vixlana nr. 1—8 seldi Snorri Búnaðarbanka Íslands, en vixill nr. 9 var seldur bankanum fyrir Snorra hönd eftir handtöku hans og með honum greiddur vixill nr. 2. Snorri og Sigurður eru sammála um, að vixill nr. 3 sé framlengingarvixill eldri vixils, sem Sigurður telur upphaflega hafa verið kr. 12 000.00, en Snorri telur hafa verið allháan, en man ekki upphæð á. Var Sigurður upphaflega útgefandi þess vixils og

hafði leyft Snorra að rita nafn sitt á framlengingarvixla hans, ef hann næði ekki í sig, þegar framlengja þyrfti. Þessarar heimildar neytti Snorri, þegar hann ritaði nafn Sigurðar á vixilinn og vegna hennar. Þykir hann eigi hafa unnið til refsingar með nafnaritun þessari.

Vixillinn nr. 7 er framlenging eldri vixils, sem upphaflega nam kr. 3300.00, eða kr. 3500.00. Þann vixil samþykkti Jörgen og Snorri gaf hann út. Jörgen er togarasjómaður og því oft fjarverandi heimili sínu. Hann og Snorri eru sammála um, að Jörgen hafi átt og eigi að greiða þennan vixil og að Jörgen hafi falið Snorra að „sjá um vixilinn“ í fjarveru sinni og fengið honum fé til afborgunar af honum. Snorri greiddi af vixlinum og framlengdi eftirstöðvarnar með vixli nr. 7. Verður að líta svo á, að hann hafi haft heimild Jörgens til þess að rita nafn hans á vixil þennan og því eigi hafa unnið til refsingar með nafnaritun þessari.

Vixillinn nr. 9 er ritaður eftir að Snorri var hneptur í gæzlurvarðhald. Eiginkona hans og fangavörður voru milligöngumenn um að fá samþykki hans á vixilinn og virðist hann hafa ætlað til, að Jörgen gæfi hann út, enda þótt vixill þessi væri til framlengingar vixli, sem hann hafði falsað nafn Jörgens á. Hann átti eigi þátt í því að fá konu Jörgens til að gefa út vixilinn fyrir Jörgens hönd, og verður hann sýknaður af refsíábyrgð á þessum vixli.

Á aðra vixla en vixlana nr. 7 og 9 ritaði Snorri nafn Jörgens í heimildarleysi. Þó ber þess að geta, að Snorri hefur frá upphafi haft með höndum fjárreiður þeirra bræðra varðandi húseign þeirra, Nönnugötu 8. Vegna húskaupanna voru þeir saman á vixlum og heldur Snorri því fram, að hann hafi haft leyfi Jörgens til að rita nafn hans á framlengingarvixla þessara húsvixla. Þess minnst Jörgen ekki. Telur Snorri að um 27—28 þúsund af upphæðum þeirra vixla, sem hér um ræðir, eigi rót sína að rekja til þessara gömlu húsvixla, en sé orðið flækt inn í síðari vixlaviðskipti, svo að illt sé úr því að greiða. Lögð hafa verið fram af Snorra hálfu tvö skjöl undirrituð af Jörgen. Í hinu fyrra, dagsettu 20. nóvember 1941, veitir hann Snorra leyfi til að undirrita fyrir sína hönd skuldabréf eða aðrar skuldbindingar viðvíkjandi láni því, sem taka eigi vegna nýbyggingar á Nönnugötu 8. Í hinu, sem dagsett er 18. apríl 1942, veitir Jörgen Snorra fullt og ótakmarkað umboð til þess fyrir sína hönd að taka lán út á húseignina og undirrita fyrir sína hönd öll skjöl þar að lútandi. Segir svo, að umboð þetta nái til að breyta áhvilandi lánum á eigninni og taka lán hjá hvaða lánstofnun sem sé eða einstökum mönnum. Þessi umboð ná einungis til ráðstafana varðandi húseignina og geta þau ekki réttlætt misnotkun Snorra á nafni Jörgens á vixlunum, sem eigi stóðu í neinu beinu sambandi við húseignina og eigi óbeinu heldur, að sögn Snorra, nema að fremur litlu leyti. Notkun Snorra á framan-

nefndum skjölum, vixlum og tryggingarbréfi, er hann hafði í heimildarleysi ritað nöfn Jörgens og Hafliða á, verðar við 155. gr. 1. mgr. hegningarlaganna.

Niðurlag.

Með hliðsjón af 77. gr. hegningarlaganna þykja refsingar hinna ákærðu fyrir brot þau, er nú hafa verið rakin, eftir atvikum hæfilega ákveðnar þannig, að Snorri og Jóhannes sæti hvor fangelsi í 6 ár, Ástráður og Sigurður í 3 ár og 6 mánuði hvor, Gísli í 2 ár, Þórður í 18 mánuði, Baldur í 15 mánuði og Þorgils í 1 ár.

Snorri hefur setið í gæzluvarðhaldi frá 21. maí s. l. Samkvæmt 76. gr. hegningarlaganna þykir rétt að ákveða, að gæzluvarðhaldið frá 22. maí skuli koma með fullri dagatölu til frádráttar refsingunni.

Jóhannes hefur setið í gæzluvarðhaldi frá 20. maí s. l. Samkvæmt nefndri hegningarlagagrein þykir rétt að ákveða, að gæzluvarðhald hans skuli koma með fullri dagatölu til frádráttar refsingunni.

Ástráður sat í gæzluvarðaldi frá 18. til 31. maí s. l. og samkvæmt nefndri hegningarlagagrein þykir rétt að ákveða, að gæzluvarðhald hans skuli frá 20. maí koma með fullri dagatölu til frádráttar refsingunni.

Sigurður hefur setið í gæzluvarðhaldi frá 22. maí s. l. og samkvæmt nefndri hegningarlagagrein þykir rétt að ákveða, að gæzluvarðhald hans frá 29. maí skuli með fullri dagatölu koma til frádráttar refsingunni.

Þórður sat í gæzluvarðhaldi frá 24. maí til 6. júní s. l. og samkvæmt nefndri hegningarlagagrein þykir rétt að ákveða, að gæzluvarðhald hans frá 1. júní skuli með fullri dagatölu koma til frádráttar refsingunni.

Baldur sat í gæzluvarðhaldi dagana 12.—15. júlí s. l. og samkvæmt nefndri hegningarlagagrein þykir rétt að ákveða, að gæzluvarðhaldið komi með fullri dagatölu til frádráttar refsingunni.

Samkvæmt 68. gr. 3. mgr. hegningarlaganna ber að svipta hina ákærðu kosningarrétti og kjörgengi til opinberra starfa og annarra almennra kosninga frá birtingu dóms þessa að telja.

Um skaðabótakröfurnar vísast til þess, sem áður er sagt.

Hina ákærðu ber að dæma til þess að greiða skipuðum verjendum sínum málsvarnarlaun þannig: Snorri hrl. Sigurði Ólasyni kr. 2000.00, Jóhannes hrl. Eggert Claessen kr. 2000.00, Ástráður hrl. Gústaf A. Sveinssyni kr. 2000.00, Sigurður hrl. Theódór B. Líndal kr. 1500.00, Gísli hrl. Sveinbirni Jónssyni kr. 500.00, Þórður hrl. Sigurði Ólasyni kr. 800.00, Þorgils hrl. Einari B. Guðmundssyni kr. 500.00 og Baldur hrl. Magnúsi Thorlacius kr. 500.00. Hinir ákærðu, er setið hafa í gæzluvarðhaldi, greiði hver kostnað við

gæzluvarðhald sitt. Allan annan kostnað sakarinnar greiði allir hinir ákærðu in solidum að $\frac{1}{2}$ hluta, en $\frac{1}{2}$ hluta greiði Snorri, Jóhannes, Ástráður og Sigurður in solidum.

Rekstur málsins hefur verið vítalaus.

D ó m s o r ð :

Ákærðu, Snorri Jónsson og Jóhannes Sæmundur Pálsson, sæti hvor fangelsi í 6 ár.

Ákærðu, Ástráður Proppé og Sigurður Jónsson, sæti hvor fangelsi í 3 ár og 6 mánuði.

Ákærði Gísli Kristjánsson sæti fangelsi í 2 ár, ákærði Þórður Halldórsson í 18 mánuði, ákærði Baldur Þorgilsson í 15 mánuði og ákærði Þorgils Hólmfreð Georgsson í eitt ár.

Gæzluvarðhald ákærðu, Snorra Jónssonar, Jóhannesar Sæmundar Pálssonar, Ástráðs Proppé, Sigurðar Jónssonar, Þórðar Halldórssonar og Baldurs Þorgilssonar komi til frádráttar refsingu þeirra, svo sem ákveðið er í forsendum dómsins.

Ákærðu skulu frá birtingu dómsins sviptir kosningarrétti og kjörgengi til opinberra starfa og annarra almennra kosninga.

Ákærði Jóhannes Sæmundur Pálsson greiði Óskari Henry Franzsyni kr. 440.59.

Ákærðu, Snorri Jónsson og Jóhannes Sæmundur Pálsson, greiði in solidum Sjóvátryggingarfélagi Íslands h/f kr. 470.94 ásamt 6% ársvöxtum frá 28. júní 1946 til greiðsludags.

Ákærðu, Sigurður Jónsson og Jóhannes Sæmundur Pálsson, greiði in solidum Sjóvátryggingarfélagi Íslands h/f kr. 87 054.13 ásamt 6% ársvöxtum frá 6. apríl 1946 til greiðsludags.

Ákærðu, Snorri Jónsson, Jóhannes Sæmundur Pálsson og Gísli Kristjánsson, greiði in solidum Sjóvátryggingarfélagi Íslands h/f kr. 21 936.00 ásamt 6% ársvöxtum frá 25. janúar 1946 til greiðsludags og Almennum tryggingum h/f kr. 2600.00 ásamt 5% ársvöxtum frá 13. febrúar 1946 til greiðsludags.

Ákærðu, Snorri Jónsson, Jóhannes Sæmundur Pálsson, Ástráður Proppé, Sigurður Jónsson, Þórður Halldórsson og Þorgils Hólmfreð Georgsson greiði in solidum Brunabótafélagi Íslands kr. 47 290.00. Skaðabætur þessar skulu greiddar innan 15 sólarhringa frá birtingu dóms þessa.

Skaðabótakröfum s/f Sigurfara, Árna B. Sigurðssonar, Niels Ryberg Finsen, Sigurðar Björnssonar, Odds Hallbjarnarsonar, Bjarna Ólafssonar & Co., Guðlaugs Bjarnasonar og Agnars Ívars visast frá dómi.

Hver hinna ákærðu greiði skipuðum verjanda sínum málsvarnarlaun þannig:

Ákærði Snorri Jónsson hrl. Sigurði Ólasyni kr. 2000.00, ákærði Jóhannes Sæmundur Pálsson hrl. Eggert Claessen kr. 2000.00, ákærði Ástráður Proppé hrl. Gústaf A. Sveinssyni kr. 2000.00, ákærði Sigurður Jónsson hrl. Theódór B. Líndal kr. 1500.00, ákærði Gísli Kristjánsson hrl. Sveinbirni Jónssyni kr. 500.00, ákærði Þórður Halldórsson hrl. Sigurði Ólasyni kr. 800.00, ákærði Þorgils Hólmfreð Georgsson hrl. Einari B. Guðmundssyni kr. 500.00 og ákærði Baldur Þorgilsson hrl. Magnúsi Thorlacius kr. 500.00. Ákærðu, er setið hafa í gæzluvarðhaldi, greiði hver kostnað við gæzluvarðhald sitt. Annan sakarkostnað greiði allir hinir ákærðu in solidum að $\frac{1}{2}$, en $\frac{1}{4}$ hluta greiði ákærðu Snorri Jónsson, Jóhannes Sæmundur Pálsson, Ástráður Proppé og Sigurður Jónsson in solidum.

Dómi þessum skal fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.

Föstudaginn 30. janúar 1948.

Nr. 100/1947. Ólafur Jónsson (Hrl. Magnús Thorlacius)
gegn

Nikulási Steingrímssyni. (Enginn)

Húsaleigumál. Útburðargerð.

Dómur hæstaréttar.

Fulltrúi borgarfógeta, Þorsteinn S. Thorarensen, hefur kveðið upp hinn áfrýjaða úrskurð.

Pegar mál þetta var þingfest í hæstarétti, kom enginn fyrir dóm af hálfu stefnda, þótt honum hafi verið löglega stefnt, og hefur málið þess vegna verið flutt skriflega samkvæmt 1. tölulið 38. gr. hæstaréttarlaga nr. 112/1935.

Áfrýjandi hefur skotið málinu til hæstaréttar með stefnu 16. sept. 1947 og krefst hann þess, að hinn áfrýjaði úrskurður verði felldur úr gildi og lagt verði fyrir fógeta að framkvæma útburðargerð þá, sem krafizt er. Einnig krefst áfrýjandi málskostnaðar úr hendi stefnda fyrir báðum dómum eftir mati hæstaréttar.

Með vætti þriggja vitna verður að telja sannað, að stefndi hafi í óleyfi ráðizt inn í íbúð áfrýjanda aðfangadagskvöld